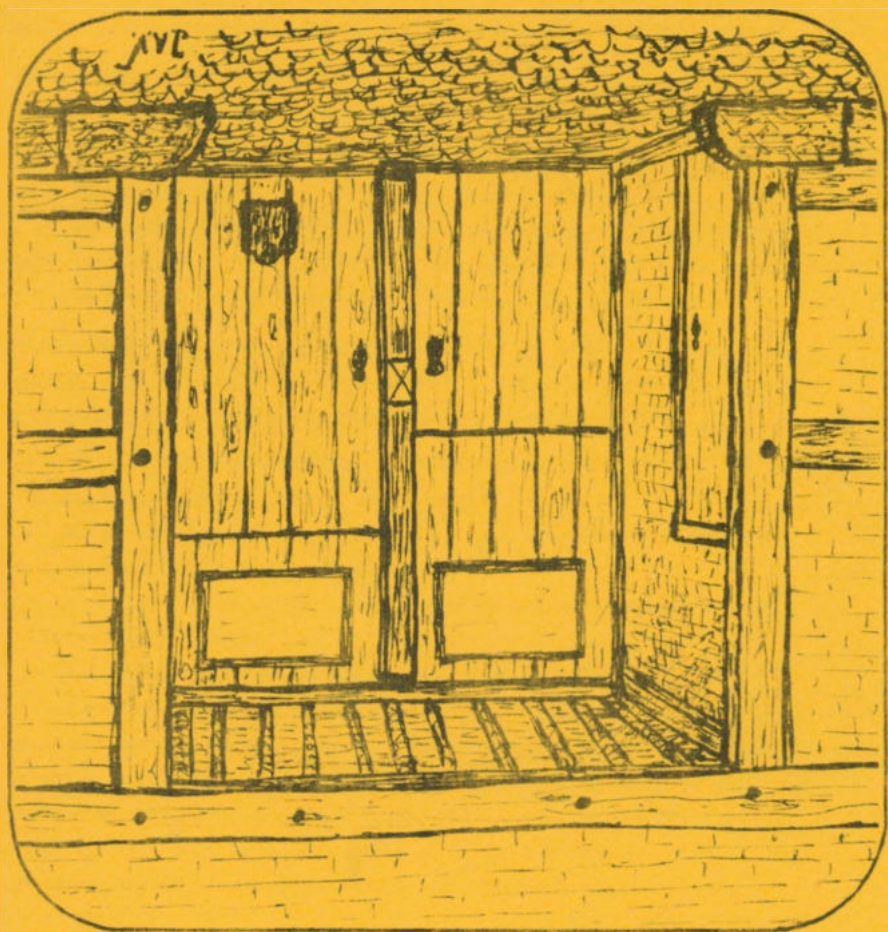

høemkunde denekamp

ONDERSCHOEK

1929 No 4

De oude Twentse boerderijen hadden vaak een onderschoer, als een soort portaal vóór de poortachtige hoofdtoegang naar de deel. deze toegang was voorzien van de dubbele "niendeurn", welke aaneensloten tegen de uitneembare middenstijl: " 'n stiepel". De stiepel kon zijn voorzien van het huismerk of een andere versiering. Bovendien had de stiepel een figuurlijke betekenis: daarin bleef immers eens het "braotspit" steken, dat een "Huon" of "Hunenwiefke" een brutale boerenknecht nagooid.

Als " 'n stiepel" verwijderd was konden de volgelaan oogetwagens er doorrijden tot onder " 't slop".

In het stiepelgat sloot "de Lappe" uit het Aamaveen het "blauwe dümpe" dat de "zwarte dood" veroorzaakte.

In Ootmarsen trekt men bij het "vlöggein um 'n stiepel".

Door het "hoondegat" van de niendeur kon de hofhond "Stiep" of "Pollo" ook 's-nachts een oogje houden op het erf achter het huis. Verder kon de boer veilig uitkijken "omwer 'n ondersten niendeur".

Het onderschoer was een veilige schuilplaats bij slecht weer. Vaak ook diende het als bergplaats voor het dagelijkse gerief, zoals " 'n riesbessem", " 'n zicht", " 'n strikhaakn", " 'n ploogstraampn" en de "peerdezelns".

Menig boerensoon zal in het onderschoer zijn liefde verklaard hebben "an zien wieh" wat dan vaak weer leidde tot een "brulfte" en tot het voortbestaan van het Twentse geslacht.

Kortom, het onderschoer had in het leven van de Twentenaar een functie van verbinding tussen binnen en buiten, het was een veilige bewaarplaats, het leende zich goed als uitzichtpunt en het bood plaats voor menselijke contacten.

Daarom dit onderschoer als symbool van het streven van

HEEMKUNDE DENEKAMP.

Officiëel driemaandelijks
contactorgaan van
HEEMKUNDE DENEKAMP

1e jaargang 1979 nummer 4

Het blad wordt gratis toegezonden aan de leden.
Een afzonderlijk abonnement kost f 10,-- per jaar, exclusief verzendkosten. Losse nummers kosten f 3,50.

Oplage: 200 stuks.
Vormgeving: H. Boink.
Ontwerp omslag: J.A.Veldhuis.

Kopy voor dit blad kunt u inleveren bij de redactie tot een maand voor het einde van elk kwartaal.
Overname van de inhoud van dit blad slechts na toestemming van de redactie.

R e d a c t i e

H. Boink, Diepengoor 16, Denekamp. Telefoon (05413)2261.

J.A. den Ouden, Clematisstraat 26, Denekamp. Telefoon (05413) 2800.

HEEMKUNDE DENEKAMP

B e s t u u r

J.H. Borgman, voorzitter;
H. Boink, secretaris;
W.A.J. Nijhuis, penningmeester;
H.A. Booijsink, G.L.B. Broekhuis, C.C.M. Hamers, S.M. Heerink-Reerink en S. Wynia, leden.

s e c r e t a r i a a t

Diepengoor 16, Denekamp.
Telefoon (05413)2261.

b a n k

ABN-bank te Denekamp; rekening-nummer 59.57.16.547 ten name van de penningmeester.

l i d m a a t s c h a p

Tot 16 jaar f 5,-- , daarboven f 10,-- per jaar.

pag.

1. 'n woord van te vuurtn

7. belangrijke berichten

11. boerderij Eekman

21. uit een argeloze pen

25. uit de krant van toen

27. de eek

29. voegis waarnemen (2)

35. 'n oaln roop

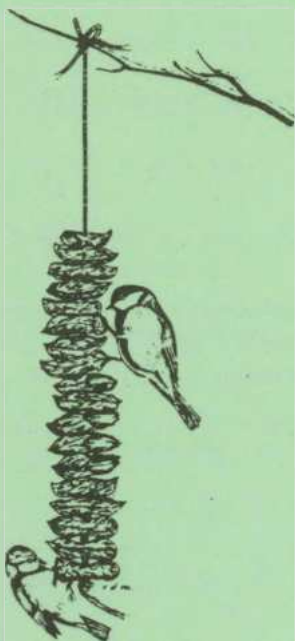
41. een Twentse spelling

49. Dingeldein was een andere schoolmeester

53. naar Breklenkamp (1)

57. zegen wensch

* * * * *

WINDASNER MET MEZEN

A WEAR 'N JAOR VEURBIEJ

A wear 'n jaor veurbiej
 Wel kon d'r wat an hoaln?
 As wie ok mangs wa gearn
 de tied opmeutn woln
 ze löp, ze löp vëdan
 ze löp en scheid nich oet
 en eenmaal koomp 'n dag
 daor neamt ze oons met vot

De tied dee blif toch baas
 (ök van de hoogste heern!)
 Mer heel hoog boavn eer
 blif 't er Een an 't regeern:
 dee oons de tied hier gaf
 en alns in oons leavn
 dräg oons in zien haand
 en wil ök vrea oons geavn.

(vrij:naar Karl Sauvagerd.
 uit: der Grafschafter,
 november 1973.)

'n WOORD

VAN TE VUURT'N

Het Sinterklaasfeest hebben we weer gehad. Ja, allang, is 't niet? Je weet het al haast niet eens meer. Het is ook een gebeurtenis voor de kinderen eigenlijk. Maar ja, als je zelf kinderen hebt in die nog "gelovige leeftijd", word je daar toch op de een of andere wijze in meer nauwe zin bij betrokken. Je zou dan haast even kunnen twijfelen aan de "ongelovigheid" van de (andere) grote mensen.

Voor de winkeliers betekent het zoveel als: Sint Nicolaas is weg, dan kan de Kerstman wel komen. Ook wij realiseren ons dat het ook al weer zo Kerstmis is. Op het moment dat ik dit afrond staat Kerstmis haast letterlijk voor de deur, het doet haast de deur open, "het hef de kleenk in de haand".

Een beetje afhankelijk van de weersituatie plagen we dan het gevoel te krijgen van warmte, van gezegenheid en wellicht ook van eenzaamheid. Net als die twee mensen, toen 's-nachts, zo'n tweeduizend jaar terug!

In de wat jongere tijden werd dit gevoel nog eens extra ondersteund en gevoed door koude buitentemperaturen, door sneeuwval. Want vaak hoor je toch zeggen: "as 't er met Kestmis gen snee lig, dan is 't gin Kestmis".

Kerstklanken beieren door de stille nacht. Luister, een midwinterhoorn! Nog een, ja nog een.....

Een jaar geleden schreef de redactie in het vierde nummer van "dorpsgeschiedenis", het blad waaruit dit contactorgaan is voortgekomen, onder meer "Menigeen draagt de romantiek weer een warm hart toe en wordt wat melancholiek bij het weer zo snel naderende einde van het jaar".

Dit is elk jaar rond deze tijd te herhalen. Daar hoeft je ook niets aan toe te voegen. Dat constateer je gewoon.

Kerstmis! Een gebeuren, een feest, een herdenking.

Niet voor iedereen eenzelfde betekenis. Wel voor menigeen een bijzondere tijd. Ja, dat toch wel. Er wordt weer gebeden voor vrede, voor vrede op aarde, net als toen, voor vrede alom op de hele wereld, nu. Je wordt een beetje warm, je gelooft eigenlijk een beetje, dat het toch moet kunnen, die vrede!

Dagen van vreugde, soms stille vreugde en ook volle warmte. Ook is er nog eenzaamheid, helaas!

Onze Oosterburen in "der Heimat" hebben een wat andere benaderingswijze van, een wat andere kijk op Kerstmis. Het horen van het woord "Weihnachten", zoals dat daar heet, zegt hen meer, ja zelfs veel meer dan bij ons "Kerstmis".

Dat zal allicht te maken hebben met het feit, dat Kerstmis daar ook aangegrepen wordt door de zakenmensen als wat wij zouden noemen, pakjesavond, Sinterklaas. Kerstmis is daar dan ook het feest van de cadeaus onder de "Weihnachtsbaum".

Plastic dennetakken en glinsterende kerstballen in de etalages van winkels, in grote warenhuizen doen een zeer bewuste aanval op het gevoel van ons mensen en trachten daarin door te dringen. Ook in ons land is het over een paar dagen weer zover, is het wéér Kerstmis! Onze gedachten zijn al helemaal afgestemd op deze huiselijk voor velen zulke erg behaaglijke en plezierige dagen.

Vaak overvolle kerstmenuaanbiedingen vullen alweer wekenlang de krant. Met een zekere regelmaat worden we gewezen op de zo gezellige oud-Hollandse kerstdiners bij kaarslicht, ook op het feit dat u zich met Kerst eens lekker moet verwennen, maar niet vergeten wel vroegtijdig te bestellen(!). Alle culinaire mogelijkheden van deze eeuw, worden ons als het ware op een presenteerblaadje voorgeschoteld.

Krakend helder, witte tafellakens, opgesierd met hulsttakken, ja, echte -waar halen ze die toch weg, vraag je jezelf wat mistroostig af, die zocht je toch overal!, oh, in 't bos, ja maar dat mag niet!- zelfs echte hulsttakken en nog wel met kralen, van die oranje kralen. Het stroelt je ogen. Takjes denne-groen en candlelight doen de rest om je in de zo gepaste kerst-sfeer te brengen. Ze weten toch maar precies hoe het moet! Kerstdiners bij kaarslicht, met sfeervolle muziek in een fraaie oud(?) saksische boerderij. Onze voorouders zouden dit eens moeten kunnen zien!!!

Het zal voor velen wel eens nodig zijn, bij het via de tevee aanzien van het leed van alle dag, de vele moeilijkheden waarmee onze wereld wordt geconfronteerd.

Of: is bezinning beter op een andere wijze tot uitdrukking te brengen?

Ieder heeft zo over de Kerstgedachte zijn eigen interpretaties, zijn eigen uitleg. Vroeger! Rond de kerstboom of bij de kerststal, alnaar gelang je religie werden de kerstliederen gezongen, dan werden ook overleveringen doorgegeven, dan ontstond menig volksverhaal, dan werden sagen van nieuwe inhoud voorzien, ja, ze kwamen hier en daar soms waarlijk tot leven.

Kerstmis, Oud en Nieuw. Het zijn begrippen, die nauw verweven zijn met elkaar, elkaar ook aanvullen. Je zegt het haast in één adem. Geen wonder ook eigenlijk. Het volgt elkaar ook zo snel, en het ligt beide wat in de gemoeds sfeer, net alsof iemand een jubileum viert -of gewoon tachtig jaar wordt misschien.

Vele tradities en gebruiken worden weer voor korte tijd tot leven gebracht. Soms terecht, vaak ook ten onrechte en tot leed-vermaak van hen, die het toch zo zuiver mogelijk willen zien. Uitbuiting van het nostalgisch gevoel van de mens viert dan hoogtij. Maar, je kunt nu eenmaal niet altijd zo consequent zijn. Het doel heiligt de middelen, moeten we vaak constateren.

In Ootmarsum kent men het ondertussen toch wel op ruime schaal bekende "nachtwachtlid".

Als straks oudejaarsdag de klok twaalf uur heeft geslagen, zal B.Morshuis daar als nachtwacht gaan fungeren en door 't stadje trekken.

Deze rondgang wordt door de inwoners bestempeld als "de enige, maar ook de mooiste gelegenheid om elkaar een "völ heil en zeegn" te wensen" (Tubantia 30 december 1978). Op klokslag twaalf uur wordt de ratel gedraaid en zal nachtwacht Morshuis roepen: "Twaalf uur heit de klok, de klok heit twaalf". Dan wordt het nachtwachtlied ingezet. Het begint als volgt:

"Komt burgers komt nu allen terstond
Het nieuwe jaar intreden
En nu op dezen, vasten grond
Veel heil, geluk en zegen".

Midweentertijd is de tijd van de zich alom verhullende duisternis. Als vroeger de novembernevel over het land lag en alle contouren ervan liet verbleken, ja uitwiste zelfs, werd het thuis wat beweeglijk. "De geesten waren rond", veronderstelden onze voorouders. Ze ondernaamen dan van alles om zichzelf dat beeld af te schrikken en maakten veel lawaai en tam tam.

Zo moest met Oud en Nieuw vroeger de carbidbus eraan te pas komen. Om met veel luide knallen het oude jaar voorgoed de weg te wijzen, en het nieuwe met uitbundige vreugde welkom te heten. Tegenwoordig is zelfs de geluidsnabootsing van een 155mm-houwitser niet meer voldoende om het oude jaar eruit te schoppen. Hoewel we tegelijkertijd wel enige bereidwilligheid mogen constateren bij de keuze van de soort vuurwerk. Maar..... er is ook zoveel keuze, zoveel aanbod.

De carbidbus!

Maar ook de midwinterhoorn klinkt weer alom in 't rond, net als vroeger, net als vroeger het Twentse volkslied uit volle borst werd gezongen.

'n Oaln roep löt zich wear heurn.

Ja, vroeger, steeds maar weer en ook vaker, geloof ik, hoor je dat woord: vroeger..... Het heeft soms iets magisch. Soms iets nostalgisch. Hoewel dit toch voor een ieder verschillend is, of niet soms!?

Thuis hebben we naast de kerststal ook een kerstboom, met echte geurende takken. Ja, met kluit natuurlijk, want in onze tuin is nog ruimte genoeg. Wij doen dus ook een beetje aan recycling, maar dan op een manier, dat de natuur er helemaal niet onder te lijden heeft, maar gewoon eventjes anders wordt gebruikt. Heel eventjes maar, hoeft die denneboom in ons huis de lampjes en glinsterende kerstballentooi te dragen. Dan mag hij weer naar buiten, naar het winterse buiten, naar zijn nieuwe stekkie. Als tenminste de buitentemperatuur dat mogelijk maakt. Want dat wilden we afgelopen winter ook. Maar daar kwam toen in eerste instantie niet veel van terecht.

Ja, wat een winter was dat. Een jaar geleden hadden we dit toen eigenlijk nog niet zo vermoed.

Het was een winter die ons eigenlijk toch nog wel vers in 't geheugen ligt. Weet u nog, die zondag oudejaarsdag, wat een sneeuwjachtwind, en wat vroer 't toen..... Aanvankelijk wel blij dat het nu eens echt sneeuwde, echt winterde. Toch weldra minder verheugend, vooral als we de beelden op de televisie zagen..... haast ongelooflijk.

Wat zal het dit jaar worden? Het is net weer winter geworden.

Ja, op de kalender dan. De barometer weet hiervan nog niets. Zelfs de krant grijpt nog niet terug. Op vroeger, op vorig jaar. Wij weten niet wat het gaat worden.

Natuurlijk niet, hoe zouden we?

Welzeker hebben we de al ruim honderdjarige Twentsche Almanak. We zullen daar eens even inkijken, wat die ervan zegt. En dan nemen we maar januari. We kijken even iets vooruit. Hoewel ik onlangs iemand hoorde zeggen, dat niemand in de toekomst kon kijken. "Het nieuwe jaar zet koud en guur in. Vervolgens komen er sneeuwbuien en blijft het gure weer nog aanhouden tot in de tweede helft van de maand. Daarna tot het einde der maand toenemende vorst".

Zo, dan weet u dat ook alvast. "Nieujaarsnacht helder en klaor
Dan krie-j 'n vruchtbaar jaor".

Zulke dagen lenen zich ook goed voor luisteren, voor lezen. Zelfs de goede oude radio doet 't dan nog wel, de platenspeler of de bandrecorder. Onze jongste loopt zingend, en daardoor uiting gevend van haar muzikaal gevoel met "de pieterleuliekan" door het huis.

Stil eens even, wat hoor ik daar. Radio Noord, met de Drentse "uutzendink". Gelach en "Appie oet Dwingel": "Mien vaar was vroeger doodgevoren boernknecht. Boernknecht meer was e nich. 'n Bestn boer was 't wal, waar as hee warken. Mer 't wief was aaltied 'n betke an de krappe kaant. Op ne morgn zit ze an taofel te etn en mien vaar zeg teegn 'n boer: "ik wor nich good, ik heb't met de oogn". "Met de oogn", zea 'n boer. "Jao, man", zeg mien vaar, "ik kan de botter op de stoet nich zeen". 'n Boer zeg: "dan krieg ie de morgnvroo spek op". Aanderdaagsmorgns zit ze wier an taofel te etn. Toen zeg 'n boer teegn mien vaar: "nô, hoo heb-ie 't met de oogn?" "Pinaal wier klaor", zeg mien vaar. 'n Boer: "dus ie kônt 't spek op de stoet zeen?" "Jao", zeg mien vaar, "ik kan de botter no dwaz deur 't spek hen zeen!"

Luisteren en zien. Hoor, hoe het roodborstje zijn melodieuze klanken door het winterkale struikgewas tot ons laat komen. Tussen de takken door ontwaar je iets, ja dat is 'm. Dichte loofbossen vormden van oorsprong het woongebied van het roodborstje. In de loop der tijden is het ook meer een bewoner geworden van ons landschap. Geen wonder dan ook dat we dij vogeltje 's-winters kunnen beschouwen als een trouwe bezoeker van het voederbakje. Het gebruikelijke voedsel voor het roodborstje bestaat uit insecten en spinnen. Wanneer deze schaars worden komt ook ander voedsel aan de beurt. Laten we daar ook eens een handje bij helpen; als ons landschap van het witte winterkleed wordt voorzien.

Luisteren en lezen.

Ook kom je misschien wel eens toe aan lezen. Vooral dit jaar met daarnaast voor menigeen nog zoveel extra vrije dagen voor de boeg.

Als de wat guur wordende oostenwind om de hoek van ons huis waait, geeft ons dit een behaaglijk gevoel.

De winter geeft vaak een hartverwarmend gevoel. En dat nog wel in een tijd dat energiebesparing hoogtij viert in de donkere dagen voor Kerstmis.

We pakken een boek, of een tijdschrift, of misschien zomaar de krant en duiken in een hoek van de bank. Het is dan, zo ze dat wel eens noemen "Goed weer om te lezen". Cato Elderink: ruim veertig jaar terug "Zacht daalt 'n weenterslaop oaver et wiede laand". Zo zouden we het nu niet meer zeggen. Maar innerlijk voelen we het wel een beetje zo.

Daarom wensen wij u "Goed weer om te lezen". Om ook te lezen in dit nieuwe nummer van 't Onderschoer.

Tevens is hiermee een einde gekomen aan de eerste jaargang. Redactie en bestuur wensen u allen plezierige feestdagen en een voorspoedig nieuwjaar en.....natuurlijk vanzelfsprekend veel leesgenot. Waarbij wij hopen, dat u dit leesgenot ook over wilt brengen op anderen, zodat zij hier ook deelgenoot van kunnen worden.

Verder willen wij er nog eens op wijzen, dat u rustig mag reageren op de inhoud van dit blad. In welke vorm u dit ook wilt doen: telefonisch, bij brief of gewoon als u iemand van ons ontmoet. Doe het in elk geval.

Hebt u trouwens de achterkant van dit blad wel eens ooit goed bekeken. Die vogel kijkt nog steeds of u niet eens een keer langs komt, of u niet eens een keer iets van u laat horen. Want u weet toch nog zoveel van toen en toen..... van vroeger! Welnu, doe het dan ook. Wij en heel veel anderen zijn er u dankbaar voor. Reken daar maar op.

En wat we ook niet onvermeld willen laten: u mag gerust meehelpen om nieuwe leden voor onze heemkundegroep te werven. Laat 't Onderschoer bijvoorbeeld eens bij de burens zien.

Met de "Stille Nacht" van dichter Albert Verwey willen we dit voorwoord besluiten."Er zijn zo hoge tonen

En ook zo lage
Dat mensenoren
Je niet horen.
Mogelijk wonen
In bos of hage
Vogels voor ons verborgen
Zingende tot de morgen".

Het is de hoogste tijd dat ik ermee stop. Weldra, slaat de klok twaalfen en is het echt weer een nieuwjaar.

De redactie van dit blad hoopt u volgend jaar weer opnieuw te mogen begroeten en wenst u nu alvast "völ heil en zeegn".

Denekamp, december 1979.

H.Boink, namens de redactie.

Belangrijke berichten

Beszvaders Tiet

Dit is de titel van het jaarboek 1979 van de "Heimatverein Vreden", dat enige tijd geleden in ons bezit kwam. Het boek gaat over "Brauchtum, Volksgut, Döhnkes und volkskundliche Berichte aus dem Westmünsterland" en is samengesteld door Wilhelm Elling.

De reden dat wij dit boek hier vermelden ligt gelegen in het feit dat vrijwel het hele boek is geschreven in het platduits. Voor de liefhebbers van het dialect een bijzonder fraaie aanwinst om te bezitten. Bovendien treft u in dit boek bijzonder fraaie en hier en daar aangrijpende en tot veel verbeelding sprekende foto's aan, die de verschillende artikelen begeleiden.

Zo wordt er de "naoberschap" in beschreven. Verder "klootsmieth" in Vreden, Ammeloe, "brulfteneugersleedkes" uit begin deze eeuw, verschillende volksliederen, over het klompenmaken, "beerbrauen in Geschker" en "plaggenmaeien in 't Wenningfeld".

Het boek telt 223 pagina's en kost DM.18,-. Het is te bestellen bij: Heimatverein Vreden, z/a Hamaland Museum, Butenwall 4, 4426 Vreden (BRD).

Jaarboek Twente 1980

De negentiende aflev-ring van het Jaarboek Twente heeft inmiddels het daglicht gezien. Het boek biedt weer een scala aan artikelen over de Twentse streek en zijn karakter en volkstrekken. Redelijke aandacht is er dit keer geschonken aan het gebied rond Denekamp.

In het artikel van Herman Haverkate over "De film van Albert Meyling" wordt regelmatig en voortdurend de persoon van meester Dingeldein ten tonele gevoerd. Verder schrijft H. Boink over "Meester Kuyers en de marke Breklenkamp. R. Kampman en drs. A.D. Verlinde maken gewag van "Vuurstenen gereedschap uit het einde van de Oude Steentijd te Agelo". Guus Goorhuis tenslotte heeft het over "Een vrijkoopbrief uit de buurtschap Denekamp uit 1602".

Het Jaarboek toont een duidelijk bewijs "dat de generatie van pioniers in de Twentse heemkunde" gelukkig niet is uitgestorven met mensen als Cato Elderink, Dingeldein en Bernink, waarvan in de "Balans van voor- en tegenspoed" terecht melding wordt gemaakt.

Het boek telt 144 pagina's, heeft vele fraaie afbeeldingen en kost f.13,95. Het is verkrijgbaar bij de boekhandel. Leden, die hierop ingeschreven hebben voor de afhaalprijs en die deze nog niet hebben afgehaald, worden dringend verzocht dit dezer dagen alsnog te doen.

Een bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein

Al in de vorige aflevering van 't Onderschoer maakten wij er melding van dat dit boek zou verschijnen.

Welnu! Zoals u zeker wel uit de krant zult hebben vernomen is het boek er eindelijk. Ja, eindelijk, want het was de bedoeling dit boek te laten verschijnen in 1978, het jaar waarin het feit herdacht is, dat meester Dingeldein 25 jaar geleden afscheid moest nemen van deze wereld.

Uit de inhoud van het boek vermelden we de volgende hoofdstukken: Denekamp, Denekamp onder het burgemeesterschap van Mr. Johannes Theunis Roessingh Udink 1830-1839, Geschiedenis van Denekamp voor de schoolkinderen, Onlusten te Denekamp 1830-1831, Zondagmorgentocht in Maart (1936), Iets over de school te Denekamp in de 17e en 18e eeuw, Een dorpsuushouding in het begin der 18e eeuw, Het Huis te Brecklenkamp, Iets over de geschiedenis van Denekamp, Over de boaken en veldgaank, Hendrik Carel Lazonder en het onderwijs te Denekamp in de negentiende eeuw, Dingeldein als fotograaf, In memoriam Willem Hendrik Dingeldein.

Het boek is uitgevoerd in boekdruk en is verschenen als derde in de serie "Opstellen en werkstukken van Heemkunde Denekamp". Het omvat in totaal 167 pagina's en is opgefleurd met een aantal foto's. De prijs bedraagt f.22,50. Het boek is in vele boekwinkels in Twente te koop. Schriftelijke bestellingen kunnen gedaan worden bij Boekhandel Sombekke, Brinkstraat 2 te Denekamp.

Twents in woord en gebruik

Op vrijdag 23 november 1979 verscheen het boek "Twents in woord en gebruik". Het ruim 1000 pagina's tellende boek heeft veel weg van een woordenboek. Maar de samensteller, de 92-jarige G.J.H. Dijkhuis uit Borne, heeft het niet als zodanig willen zien en zoals prof.dr.H.Entjes in de inleiding stelt "mag dat gerust een gelukkige gedachte heten".

De belangrijkheid van dit boek moet met name gezien worden in het feit, dat hierin een stuk dialect is bewaard van de laatste honderd jaar, dat anders -gelcidelijk aan wellicht- verloren gaat of sterk vernederlandst wordt.

Zo'n 24000 woorden staan in het boek beschreven.

Zomaar een woord hieruit: "Kêrkhofpeurtken: Ikke now nog trouwn? Zonnen aolen verslêtten man, den met de klinke van 't kerkhofpeurtken in de haande steet?"

Het boek is dankzij de financiële steun van de Rabobanken in Twente, alsmede de belangeloze medewerking van zes noordoost-tentse gemeenten en de Provinciale Bibliotheekcentrale Oost uitgegeven kunnen worden.

De nieuwste Twentsche Almanak is er ook weer. Het toch steeds weer handige boekje, naslagwerkje -waarvan de inhoud nog wel iets aangevuld zou kunnen worden dachten we- kost f.2,50 en is in de boekhandel verkrijgbaar. H.Klaassen uit Albergen heeft weer gezorgd voor het gebruikelijke in een Twents dialect geschreven verhaal "De Ventuute".

Uit de inhoud van het boekje het volgende citaat: "Nen boer kan zik wa dom hoolen, mer hee is vake mennigeen te slim of".

Jaarboek Bentheim 1980

Nog net op tijd om hiervan in deze aflevering van 't Onderschoer melding te maken ontvang ik het nieuwste "Jahrbuch des Heimatvereins der Grafschaft Bentheim e.v. 1980". De meerkleuren-omslag toont het gerestaureerde raadhuis van Neuenhaus. Met deze plaats onderhoudt onze gemeente Denekamp in het kader van de Euregio geregeld bejaardenuitwisseling.

In zijn voorwoord kondigt eindredacteur dr. Hermann Heddendorp - die tevens voorzitter is van de Heimatverein Bentheim- aan dat hij deze werkzaamheden binnenkort overdraagt aan een jongere generatie.

Ook nu weer biedt het jaarboek een veelsoortigheid aan artikelen. Aan het slot van het eerste artikel dat handelt over Duits-Nederlandse cultuurdagen (dr. Günter Terwey) staat het volgende (in het Nederlands gesteld) gedicht.

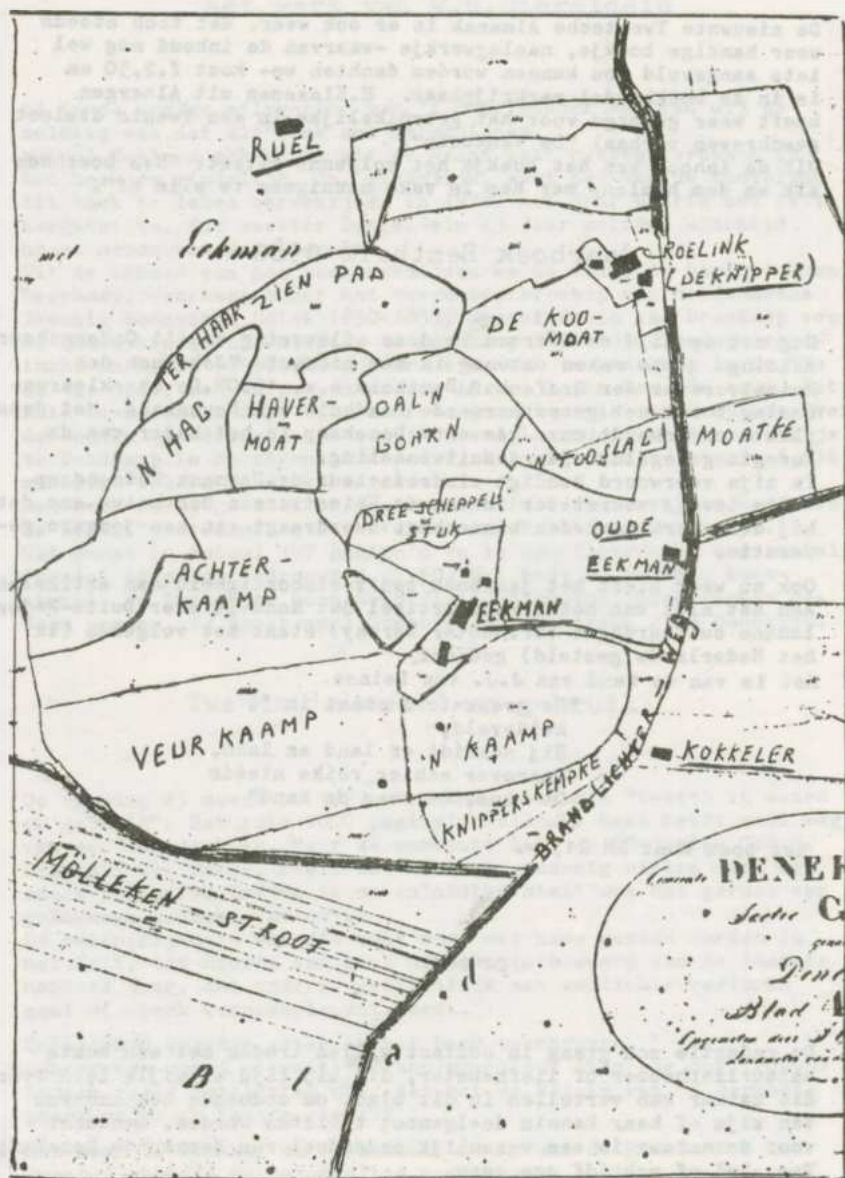
Het is van de hand van J.J. van Deinse.

"De grenssteen staat in 't
heideveld,
Hij scheidt er land en land,
Daarover echter reike steeds
De mens, de mens de hand"

Het boek kost DM 21,---.

oproep

De redactie zou graag in contact willen treden met een echte natuurliefhebber of liefhebster, die bij tijd en wijle iets over die natuur kan vertellen in dit blad, om zodoende ook anderen van zijn of haar kennis deelgenoot te laten worden. Aandacht voor de natuur is een wezenlijk onderdeel van Heemkunde Denekamp. Toe, bel of schrijf ons eens.

veldnamen in het gebied rond Eekman

inleiding

Bij registratie van veldnamen, kan het eigenlijk niet uitblijven dat je ook geïnteresseerd raakt in de geschiedenis van de erven, die je bezoekt voor het optekenen van de veldnamen. Als je dan ook nog het geluk hebt, dat er een familie-archief bewaard is gebleven en men stelt dit welwillend beschikbaar, dan kunnen hieruit vaak waardevolle gegevens gehaald worden. Bij de beschrijving van het erf Eekman, zoals dat hier volgt, verkeerde ik -kan ik wel zeggen- in de gelukkige omstandigheid, dat ik kon beschikken over het vierdelige boekwerk Singraven, geschreven door prof.dr.Karl Döhmman en W.H. Dingeldein. Bij de navorsing van de geschiedenis van het erf Eekman te Denekamp, was dit boekwerk voor mij een betrouwbare bron van informatie. Het erf Eekman was namelijk een pachtgoed van Singraven.

Zoals ook reeds bij de aanbieding van het boek "Een bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein" aangehaald werd door inleider Wynia die avond, is het mijns inziens zeer aan te bevelen om deze zeer waardevolle uitgave te laten herdrukken. Niet alleen wordt hier van A tot Z de geschiedenis van Singraven en de daaronder behorende erven beschreven, maar ook zijn hierin talloze gegevens over (de gemeente)Denekamp te lezen. Je kunt haast zeggen: een encyclopedie over Denekamp, met als middelpunt Singraven.

Ik wil hierbij dan ook het bestuur van Heemkunde Denekamp de suggestie doen, om zich te beijveren voor een heruitgave van dit toch wel onvolprezen boekwerk.

iets over het erf

Zo, nu genoeg daarover. Kom ik neem u mee naar Eekman.

Het erf Eekman gelegen aan de Brandlichterweg te Denekamp.

In het verleden afwisselend ook wel Eckum, Ekem of de Eke genoemd. Het erf wordt reeds beschreven in het schattingsregister van Twente van 1475. Het wordt dan aangeduid als Ekem en wordt aangeslagen voor twee schilden; er wordt drie golden rijnguldens betaald. Vervolgens maakt het schattingsregister van 1495 melding van een aanslag van twee schilden, waarbij de opmerking: pauper (= arm). Het verpondingsregister van 1601 vermeldt: "Ekum: belmondich, gehoret de Graven van Benthem, daervan Jorien Kremer 1 dachmall hoies in pandschap hefft." (Belmondich wil hier zoveel zeggen, dat het in verlaten toestand verkeert).

Na het jaar 1516 verkreeg Eekman een waarrecht in de marke Denekamp.

Omdat het erf (tot 1915) behoorde tot de bezittingen van Singraven, kan het dus voorkomen dat het erf Eekman nogal eens van eigenaar wisselde.

Een overzicht van de verschillende eigenaren lijkt me wel nuttig, ook al omdat de verkopeningen niet altijd zonder moeilijkheden verliepen.

Zo wordt op 6 december 1651 het Singraven door graaf Ernst Wilhelm van Bentheim verkocht aan Gerhard Sloet.

Naderhand, op 16 juni 1652 koopt G. Sloet van deze graaf nog de erven Avest (de Aust) in de Lutte en Eekman in het kerspel Denekamp voor 1980 rijksdaalder. De winkoop hiervoor betaalde G. Sloet aan landschrijver Wiedenbrück. Het kapitaal zelf bleef hij schuldig met de motivering dat voor de betaling eerst de hypotheeken welke op de beide erven rustten, moesten zijn afgelost. De graaf had namelijk omstreeks 1651 een hypotheek opgenomen met beide erven als onderpand.

Op 8 april 1693 beleent G. Sloet het erf Eekman tegelijk met het erf Everdinck in Beuningen, hoewel hij geen geldig eigendomsbewijs kon overleggen. De inhoud van deze beleningsakte luidde: "Beleent Gerhard Sloet toe den Singraven met 't erve ende goet Eeckman gelegen in den gerichte Ootmersum, bourschap Denecamp, waar op de lheenplichte soo op 't erve Everdinck in Beuningen gelegen heeft,

bij Resolutie van Ridderschap en Steden ten zijde sijnes vaders zaliger verleght is. Actum Deventer den 8 april 1693. Er waren nevens de Luitenant Stadthouder an en over als mannen van Leene Borchard Joost van Welevelde en Joan Borchard van Coeverden".

Op 11 maart 1788 verwisselt het Eekman opnieuw van eigenaar. Kolonel Mark Anton de Thouars kocht toen van zijn tante, Johanna Margaretha markiezin deThouars, douarierre van wijlen baron Anton Barthold Sloet onder andere het erf Eekman, toen een leen van de provincie. Hij betaalde voor het Eekman 4500 gulden.

De Thouars kwam tijdens zijn laatste levensjaren diep in de schulden te zitten. Hij was aan koopman Levy Bendien uit Denekamp in 1824 een totaal bedrag van 5000 gulden schuldig.

Hij moest hiervoor op 24 mei 1824 voor notaris mr. George Bernhard ten Pol een schuldbekentenis passeren met 5% rente, met onder andere Eekman als onderpand.

In 1829 breekt het tijdperk "Roessingh Udink" aan voor het Singraven. Dit zou tot 1915 duren.

Mr. Johannes Theunis Roessingh Udink wordt in 1829 de nieuwe eigenaar van Singraven en de daarbij behorende eigendommen, waaronder ook Eekman. Na zijn dood op 30 augustus 1858, werd de havezate Singraven, waaronder het Eekman, en de nieuw aangelegde bossen volgens boedelscheiding toegewezen aan de 26-jarige zoon Hendrik Jan Bernard. Deze bepaalde in zijn testament tot zijn universeel erfgenaam, de toen nog niet-volwassen zoon van zijn broer Joan Melchior, Johan Anton Roessingh Udink. In 1890 aanvaarde deze Johan Anton de exploitatie van Singraven met bijbehorende erven.

Op 24 maart 1914 overleed Johan Anton Roessingh Udink op vijftig-jarige leeftijd. Al op 6 en 7 september 1915 wordt het Singraven en de meeste daaronder horende erven en bezittingen door de weduwe van Johan Anton Roessingh Udink verkocht.

Betreffende het erve Eekman lezen we in de be-

Openbare Verkoop

VAN

3 Boerenerven, Landerijen, Bosch en Heide (wildrijk jachtterrein)

gelegen onder de gemeente

DENEKAMP bij de Pruisische grens

in Eeckman en 't Ezelsgoor,

te zamen groot 291 Hectare, 47 Are, 95 Centiare,

bij inzet op MAANDAG 25 October 1915 en

bij toeslag op DINSDAG 9 November 1915

in het café van J. LOOMAN te Denekamp,

telkens te beginnen voormiddags 10 uur, ten overstaan

van de Notarissen

H. W. VOLLENHOVEN VAN DAALEN

te Almelo, en

H. J. BESIER te Utrecht.

omslag verkoopboek 1915

schrijving van Döhmman en Dingeldein over de verkoop het volgende: "De nog overgebleven goederen der familie Roessingh Udink werden 25 oktober 1915 ingezet en 9 november finaal verkocht. Het waren de drie erven: Eekman groot 21.04.40ha, Oude Eekman groot 5.43.80ha en Slaat groot 15.28.20ha, verder 54 percelen weiland, heide, bosch, broek, veen en dennen, groot 249.71.55ha, waaronder het Ezelsgoor (bosch, heide en water, groot $\pm$ 37.90.80ha). Kopers werden verschillende personen met hoogste biedingen van 83980 gulden in totaal, waar de op Eekman staande hypotheek ten bedrage van 4000 gulden nog bijkwamen."

Hieruit kan dus opgemaakt worden, dat bij Eekman nog meerdere boerderijen behoorden.

Het erve Eekman werd toen gekocht door Borgelink uit Schüttorf (Dld.)

Na de tweede wereldoorlog is de boerderij gekocht door de bewoners van het erf, de familie Pil, welke hier momenteel nog woont.

Het oude Eekman werd gekocht door de toenmalige pachter en bewoner A. Brookhuis, welke familie het in 1964 verkocht aan Kuiper, de huidige bewoner van het erf.

Vermeldenswaard is het nog, dat een oude schuur, welke bij Eekman stond - nadat deze in elkaar gezakt was - rond 1936 in zijn geheel weer opgebouwd is en nu tentoongesteld staat in het openlucht-museum te Arnhem.

de bewoners

Het is eigenlijk onmogelijk om allen, welke het erf door de eeuwen heen bewoonden, te vermelden. Daarvoor ontbreken er teveel gegevens. Bovendien werden vooral voor 1812, toen de burgerlijke stand nog niet was ingevoerd, de bewoners van 'n boeren-erf genoemd naar de naam van het erf, dat ze bewoonden, dus in dit geval Eekman.

Van 1607 tot 1633 was de bewoner Jan toe Eekum. Volgens een erfwiningsbrief van 3 december 1711 verpacht Arend Hendrik Sloet het erf Eekman (toen totaal verwaarloosd) aan Jan Schiphorst, zijnde een jongere zoon van het erf Schiphorst.

In deze erfwiningsbrief kunnen we de gestelde voorwaarden lezen.

≈ Ick ondergeschr: Hoog Welgebo: Heer ARENDT HENDR: SLOET Heere vant Singraven &c. ende de Hoog Welgebo: FLORENTINA MEGHTILT ANNA VAN SWAERTS myn Evrouwe &c. Certificeren mits desen dat wy in Erffgerechtigheyt hebben uitgedaan ende vermeeliert onse Erve en goet genaemt de Eke, an die E. JAN SCHIPHORST, met alle daar toebehoorige lege ende hooge Landerien, soo ende als het selve Erve ende goet in de Buerschap Denecamp ende Gerichte van Ootmorsen is gelegen, op Conditien hier na volgende :

Eerstelyck heeft de Hoog Welgebo: Heer vant Singraven versproken ende beloofd an Jan Eeckman ende Essele syn wyff, als dat sy van het Erve d'Eeke sullen hebben te profiteren, Drie mudde Landt en Een Woonplaetse, waar van hy na per quota de Lasten sal hebben te dragen ende na dato sal sulckes wederom an het Erve ende den Rechten Eeckman komen.

Ten tweeden Belooft de Hoog Welgebo: Heer vant Singraven, als dat hy tegen anstaende mey 1712 het Erffhuys op de Eeke wil laten verveerdigen bequaem te syn omme te bewoonen in der gestalt laten versien met Een Rookpipe, Beddesteden, ende watt sulckes meerder tot Nootwendigheyt mochte van Nooden zyn.

Ten Derden Neemt Jan Schiphorst toekomende Eeckman an, de Heeren Lasten ende Buerlasten Nevens de Buer Renten van het Jaar 1711 te betalen.

Ten Vierden sal Jan voorsz: soecken te trouwen met Ecne, daar de Hoog Welgbo: Heer ende Vrouw vant Singraven mede te vreden zyn of anders sal desen Accordt van Nul ende geener Waarde wesen.

Ten Vyffden angaende de Erffwinninge is veraccordert voor hondert gulden segge 100 Caroly gulden van 20 strs. het stuick gerekent, de welcke in gedracghlycke termynen sullen moegen betaalt worden, toe weten in twee termynen Elck termyn van vyftigh gulden, segge 50 gl. h.

Ten sesten De Rogge die de Hoog Welgebo: Heer vant Singraven desen verleden herfst op de Eeke heeft laeten scien, sal na als de tinde is uitgenomen halff voor den Heeren ende halff voor Jan toekomende Eeckman zyn, ende alsoo an weder syden, halff en halff genoten worden, ende angaende de Woeste Landerien, die met sommersaet beseit moeten worden, sal Jan voorbenoemde Toekomende Eeckman, voor hem alleen behouden ende niet meer als den tinden daar van behoeven te geven, sulckes voort anstaende Jaar 1712.

Ten soevenden de Waegen ende ploegen sal Jan voorsz: voor den pris als de Hoog Welgebo: Heer van Singraven die by distractie gekoft heeft behouden ad twee ende Dertig gulden 12 str: ende oock de twee peerden voor vyftigh gulden, maeckt te samen voor de wagens en ploegen ende de twee peerde Een summa van twee ende tachtentigh gulden 12 str: segge 82 gl. 12 str; die tegens anstaende Mey 1712 sullen betaalt worden:

Ten achten sal Jan Schiphorst toekomende Eeckman op de (vierde)garve bouwen ende Jaarlyx ende alle Jaar hebben te geven de tinde ende boven den tinden de Vierde garve, welcke opt Jaar 1713 syn anvanck sal nemen, ende oock Jaarlyx een behoorlyck pachtvercken ofte 5 gl. an gelt, het welcke op mey of omtrent mey 1713 sal worden betaalt: ende Een paar goede hennen ende Jaarlyx drie daege met het span te dienen, ende sal Jaarlyx oock hebben te betalen an de Vicarij van St. Antonij tot Denecamp drie gulden, waar voor hy de garve in de gaerdens sal behouden.

In waarheys orconde is desen van de Hoog Welgebo: Heer vant Singraven ende Jan Schiphorst toekomende Eeckman Eigenhandig onderteikent. Geschiet opt huys Singraven den 3 December Anno 1711: sinde hier van twee allens Luydende opgericht.

A. H. SLOET

Dit is Jan Schip a horst toekomende Eeckman syn Eigengetogen hantmerck
FREDRICK FROON Als getuyge B. PALTIE als getuige ≈

(Huisarchief Singraven. Orig. Papier. — In dorso : *Erffwinningbrief voor Schiphorst doe op Eekman is gekomen.*)

Uit het eerste artikel maken we op, dat op het oogenblik dat de pachtovereenkomst werd gesloten, het erf nog bewoond werd door "Jan Eeckman ende Essele syn wyff" en dat hun een woonplaats wordt toegewezen.

Opmerkelijk is artikel 4 waarin wordt bepaald, dat als Jan Schiphorst voornemens is te gaan trouwen, zijn toekomstige vrouw de goedkeuring moet wegdragen van de pachter, de eigenaar van Singraven "of anders sal desen Accordt van Nul ende geener Waarde wesen"!!!! In Artikel 8 zien we de waarde van een pachtvarken bepaald op vijf gulden. Jan Schiphorst nam toen de naam Eekman aan.

Verder zien we in het markeboek van Denekamp, dat begint op 3 oktober 1797, J.H.Eekman als boerrichter. In het archief van de burgerlijke stand van de gemeente Denekamp constateren we dat op 18 januari 1835 is overleden: Jan Hendrik Eekman, geboren in 1761, gehuwd met Janna Aarnink, Jan Hendrik was een zoon van Berend Eekman en Bartha Elferink, beiden landlieden. Het overlijden werd aangegeven door Lucas Knippers, 46 jaar, en door Hermen Oude Eekmans 34 jaar. Dit waren de naobers van de overledene. Een zuster van Jan Hendrik Eekman, Anna Eekman, geboren in 1774 en gehuwd met Jan Hendrik Aarnink, landbouwer te Tilligte, overleed op 3 september 1821.

Toen onder het bewind van Napoleon in 1812 de burgerlijke stand werd ingevoerd en men een familienaam moest opgeven, zien we in het naamsaannemingsregister onder Eekman vermeld: "Jan Hendrik Eekman, familienaam Eekman, 3 kinderen Bernardus 4 jaar, Hendrika 8 jaar, Helena 12 jaar.

Gerrit Hendrik oude Eekman adopteert de naam Wollekotte, 3 kinderen Bernardus 10 jaar, Janna 9 jaar, Euphemia 7 jaar.

Jan Hendr. oude Eekman adopteert de naam Groner, 1 zoon Gerrit Jan 10 jaar".

In het eerder genoemde boek "Een bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein" lezen we in artikel

"Genees en heelkundige hulp"(bladzijde 37)over Dr.Bernardus Eekman.

Dit zal ongetwijfeld de Bernardus Eekman zijn, zoon van Jan Hendrik Eekman, in 1812 vermeld als vier jaar oud.

Een kleinkind van deze Bernard Eekman, wonende te Borne, vertelde mij dat zijn grootvader B.Eekman twee jaar zijn praktijk in Denekamp had uitgeoefend en zich daarna in Enschede had gevestigd.

Van deze heer Eekman, ontving ik via dokter Talsma uit Borne, een fotokopie van een dokument waaruit blijkt dat dr.B.Eekman bevoegd was tot het uitoefenen van een medische praktijk in ons land. Hij was namelijk in Duitsland afgestudeerd.Drs. Braakhuis uit Denekamp was zo welwillend om de Latijnse tekst voor mij te vertalen.Deze luidt als volgt:"Den Lezer heil

Dat de zeergeleerde heer Bernard Eekman uit Denekamp op 23 februari 1835 na het afleggen van een colloquium doctum het recht verkregen heeft tot het uitoefenen in ons land van een medische praktijk en dat hij ook op 5 maart benoemd is tot Doctor in de Verloskunde en op 7 maart van datzelfde jaar in deze Universiteit benoemd is tot Doctor in de Chirurgie, getuigt de Rector van de Universiteit van Leiden".

Ter verduidelijking:een colloquium doctum is een gesprek met één of meerdere professoren van de desbetreffende faculteit(in dit geval de medische), op grond waarvan iemand -zonder de daartoe vereiste voorexamens te hebben afgelegd- een academische titel kan worden verleend.

In het gemeentearchief van Denekamp, bevindt zich een schrijven van de toenmalige burgemeester Mr. J.T.Roessingh Udink, dat gericht was aan de Ambtvoogd van Neuenhaus.De brief is gedateerd 11 december 1835 en was een antwoord op een brief van 16 november 1835 van deze ambtvoogd. Blijkbaar heeft de ambtvoogd zich erover beklagd, dat B. Eekman de dokterspraktijk ook uitoefende in het "Hannoversche" en de recepten niet daar gereedmaakte, maar in Denekamp.De burgemeester schrijft in zijn brief onder andere:"Er is in deze gemeente

slechts een geneesheer die ook in het Hannoversche de praxis uitoefend. Het is doctor B. Eekman die te Göttingen tot doktor is gepromoveerd en derhalven naar men mij verzekerd gerechtigd is in het Hannoversche te practiseren. Wat betreft het klaarmaken der recepten, hierop merk ik aan dat doktor Eekman de recepten niet in het Hannoversche maar te Denekamp klaarmaakt, en dit niet goed kan worden geweerd, wanneer er in het Hannoversche geen inkomend regt is gesteld". De burgemeester merkt in deze brief verder nog op, dat de Hannoverse dokters, met name die van Gildehaus, Bentheim en Neuenhaus en vroeger ook die van Nordhorn, in Nederland praktijk uitoefenden, zonder hiervoor in dit land examen te hebben afgelegd. Eveneens werden de recepten te Nordhorn, Bentheim en elders klaargemaakt. De brief wordt beëindigd met de opmerking dat als de Nederlandse dokter wordt bemoeilijkt in het uitoefenen van de praktijk in het Koninkrijk Hannover er dan ook geklaagd zal worden over het feit dat Hannoverse artsen hier in Denekamp practiseren, zonder aan de bepalingen te voldoen. Dit zou wel eens slecht resultaat voor de Hannoverse geneesheren en apothekers kunnen opleveren.

L. S.

Perum doctissimum BERNARDUM ECKMAN D. NEKAMPENSEM,
 du ~~IIII~~ mensis Februarii anni MDCCCXLIV, habito collegio docto.
 notum esse per praxem medicam in nostra patria exercendam, undemque
 d. I m. Martis artis Obstetriciae Doctorum, et d. III m. Martis eius.
 dem anni, in hac Facultate, Doctorem Chirurgiae esse creatum, testatur

RECTOR AC. DEM. IE LUGD.-B. AT.

A. P. Rins.

*Geen te veel ingesloten van
 de Geneeskunde, maar de Geneeskunde
 de Geneeskunde de Geneeskunde
 de Geneeskunde de Geneeskunde*

de Geneeskunde

Met deze kennis is me thans ook duidelijk de opmerking die ik bij het veldnamenonderzoek daar een poos geleden heb gehoord. Namelijk dat in de vroegere bovenkamer van het Eekman een apotheek was gevestigd. Dat wisten omwonenden te vertellen.

Verder blijkt uit het archief van de burgerlijke stand van de gemeente Denekamp, dat op 25 augustus 1820 Helena Eekman huwde met Lucas Elferink. Deze Helena zal een zuster van Bernard Eekman geweest kunnen zijn, welke in het naamsaannemingsregister van 1812 als 12-jarige werd vermeld.

Volgens de heer Eekman uit Borne was de tweede zuster van dr. Bernard Eekman in het klooster getreden. Dit moet dan Hendrika geweest zijn.

Voordat Pil zich op het Eekman vestigde, is het ook nog een korte tijd bewoond geweest door de familie Kleine Punte nu woonachtig te Volthe.

De boerderij waar Kleine Punte voordien woonde in de Punthuizen, had de bijnaam van "'t kasteel". De eigenaar was Povel uit Nordhorn. Deze boerderij brandde af als gevolg van blikseminslag. Toen heeft deze familie, naar de heer Kleine Punte me vertelde, enkele jaren op het Eekman gewoond.

Volgens een koopakte werd de huidige boerderij in Volthe aangekocht op 15 juli 1916.

Omstreeks die tijd zullen ze dan ook daarheen vertrokken zijn.

Sluiten we met de huidige bewoners van het Eekman, de familie Pil. Deze vestigde zich in december 1920 op het adres B.D.26 (vroegere huisnummer van het Eekman). Voordien bewoonde men het erve Konijnenboer te Noord Deurningen.

Denekamp, 9 december 1979

J.A. den Ouden

geraadpleegde literatuur:

Singraven, door Prof. Dr. Karl Döhmman en
W.H. Dingeldein

Het Schattingsregister van Twente, door A.L. Hulshoff.

Veilingboekje van verkoop drie erven.

Met ingenomenheid aanvankelijk, later met toch wel enige verwondering in de trant van haast verbijstering, heb ik "de film van Albert Meyling", zoals die door Herman Haverkate is afgedraaid in het Jaarboek Twente-1980, gelezen.

Vooraf verbijstering, waar ik daar lees over de tijd na de bevrijding in 1946. "In Denekamp genoot de vijftigjarige vrijgezel, Willem Dingeldein, met volle teugen van zijn vrijheid en voelde zich als herboren sedert de dag van de bevrijding, toen hij dolzinnig van vreugde zijn onderwijzersjasje aan de hoogste boom hing die hij vinden kon". (pagina 76).

Hoewel ik Dingeldein niet heb gekend, durf ik te bestrijden dat hij "dolzinnig van vreugde zijn onderwijzersjasje aan de hoogste boom hing die hij maar vinden kon".

Je kunt wel lyrisch willen zijn en "mooie" beeldspraak gebruiken. Maar daarmee hoef je nog niet te overdrijven, of sterker nog de vaak harde feiten te verbloemen. Je kunt dan nog wel met de beide benen op de grond blijven. Dingeldein was niet melancholiek, was niet lyrisch. Welnu! Dan moet je dat ook niet in verband met zijn persoon brengen. Uit zijn vele geschriften blijkt duidelijk genoeg de nuchterheid waarmee Dingeldein het leven tegemoet trad.

Bovendien genoot Dingeldein toen al geen honderdprocent goede gezondheid meer. Want al tijdens de laatste wereldoorlog heeft hij om gezondheidsredenen het onderwijs vaarwel moeten zeggen, moeten stoppen. Daarna kwam dan nog zijn gedwongen verblijf in een concentratiekamp.

Johanna van Buren schrijft terecht over de tragedie van de ouderdom: "De riego wödt kotter en al dunder metdertied". Hiermee doelde zij duidelijk op haar destijds medestanders in de strijd voor het leefbaar en herkenbaar houden van onze streekeigen cultuur.

Dergelijke uitdrukkingen als van Johanna van Buren zijn echter telkens weer voor herhaling vatbaar. Ook in onze tijd. Want het is niet zo, dat met mensen als Ter Kuile, Dingeldein, Cato Elderink en Bernink de band met het verleden afgebroken is, de relatie met het achter ons liggende verstomd is.

Gelukkig niet, zelfs en natuurlijk. Steeds zijn er mensen die de band met de oude Twentse cultuur proberen te verstevigen, voortdurend wordt getracht de relaties met toen te verlevendigen. En dan zijn dat -al weer gelukkig- niet alleen ouderen die zich hiertoe geroepen voelen.

Ook zij pakken de draad weer op, die anderen hebben moeten loslaten.

Bovendien moet je ook oog hebben voor vandaag en voor morgen. En dat had Dingeldein, dacht ik ook. Dingeldein stond niet buiten de maatschappij. Was 't niet juist Dingeldein die zich er sterk tegen verzette, als men probeerde het stervende nieuw leven in te blazen, vooral als dit geschiedde uit een oogpunt van koopmansschap? Dat gebeurt heden ten dage aan de lopende band, om maar eens een typisch eigentijds woord te gebruiken. Voor Dingeldein was het devies: andere tijden, andere zeden (Dr. CCWJ Hijszler in "de Mars" van februari 1953).

Maar dat wilde niet zeggen dat Dingeldein niet vermanend kon zijn in zijn geschriften. In zijn artikel "Zondagmorgentocht in Maart" (Tubantia, 17 maart 1936) bijvoorbeeld, laat hij geen spaan heel van bepaalde activiteiten, die destijds ondernomen werden om gronden in cultuur te brengen. "Alweer een oude wal gerooid!" "Alweer een boer, die het materiële voordeel van enkele guldens per jaar hooger schat dan de oude schoonheid. Alweer een denneboschje gekapt. Dat aardige stukje heide met zijn gouden kruipbrem omgezet! Zou het nog eens tot den Twenschen boer doordringen, van hoeveel belang het voor zijn bedrijf is, de walheggen te sparen? Wij wanhopen er haast van, maar zullen voortgaan, onvermoeid op hetzelfde aambeeld te hameren, tot den landbouwer eenmaal de schellen van de oogen zullen vallen- tot hij door schade

ziende is geworden".
Kijk, dat was Dingeldein.

Dat gevoel krijg ik helaas niet van het verhaal van Haverkate, waar hij schrijft: "Toen de Enschedese vuurhaard(!) Van Deinse begon te gloeien, was de warmte intens genoeg om ook door te kunnen dringen in het protestantse(!) schooltje van Denekamp, waar Willem Dingeldein zijn dagen sleet(!!!)". De tussenhaakjes geplaatste uitroepstekens heb ik eraan toegevoegd.

Die sukkel denk je dan haast hardop. Niemand zal me toch willen vertellen dat een (jonge) onderwijzer zijn dagen "aan het slijten is" aan een school? Al heeft deze onderwijzer dan ook veel gevoel voor de cultuur en voor de natuur van zijn dorp en streek.

"Loven", is mooi, mijnheer Haverkate, maar het moet geen doel op zich worden. Of nog sterker in dit geval: het doel voorbij schieten. Waarmee ik beslist niets tekort wil doen aan de prestaties die voormannen als Dingeldein en Bernink geleverd hebben. Integendeel!!!!!!

Haverkate zal wel niet geheel goed op de hoogte zijn geweest van de werkelijke situatie, waarin Dingeldein leefde. Want de school waarvan Dingeldein hoofd was, was een openbare school, waarop ook alle toen nog in Denekamp wonende Joodse kinderen zaten.

Kijk! Ik wil er maar mee verduidelijken: Dingeldein zou dit nooit zo geschreven hebben. Hij zou eerst hebben nagegaan, hoe de situatie precies was. Temeer als je over mensen schrijft, is dit toch wel voorwaarde, in elk geval voor geschiedschrijving, al zal het verhaal van Haverkate dan ook als proza(?) bedoeld zijn.

Proza! Poëzie! Als ik gedichten lees uit het midden van de vorige eeuw, doen mij die daar ook aan denken. Poëzie, die gewijd was aan onderwerpen als de Roos, de Natuur, de Regenboog.
Een lied van G. ten Bruggen Cate uit 1837 mag dit onderstrepen.

Het begint zo: "Wilt gij vrij en vroolijk gaan,
Door dit woelig leven, Zie dan slechts de voog'len
aan, Die door 't luchtruim zweven".

Dingeldein is al ruim 25 jaar niet meer. Maar er
zijn er, buiten Meyling, nog wel velen die hem ge-
kend hebben. Dat bleek duidelijk genoeg bij de
officiële presentatie van "Een bloemlezing uit het
werk van W.H.Dingeldein", dat door Heemkunde
Denekamp als een posthume blijk van waardering voor
Dingeldein werd samengesteld en uitgegeven.

En toen ik die avond een oud-leerling van meester
Dingeldein hoorde vertellen uit zijn schooltijd,
kon ik daarin nauwelijks (zelfs niet met het ver-
beeldingsvermogen van Haverkate, als ik 't zou
kunnen) een schoolmeester vinden die "zijn dagen
sleet" aan een schooltje. (Elders in dit blad staat
hierover meer te lezen).

En, hoe zou het eigenlijk, zou je zeggen, ook
anders kunnen; in die voetsporen van Dingeldein be-
weegt zich de heemkundegroep in Denekamp.

"De riege wödt verduld toch wal langer"!

Denekamp, 24 november 1979.

H.Boink.

Denekamp

3 Dec. Voor ongeveer 6 weken tróffen 2 kommiezen op patrouille aan de grens bij de Knipper 's nachts een dier aan ruim 1 Meter lang en kort op de pooten dat zij met hunne stokken bewerkten. (Waarom?) Het dier ontkwam (gelukkig), hoewel de stokken stuk geslagen waren. Het is een Das geweest. Voor 4 weken werd er een gezien bij 't Nieuwewerk. En nu is er in Lattrop een groot exemplaar geschoten, wat de boer voor veel geld tracht te verkoopen. Dassen zijn vrij zeldzaam in Twente. Van hun voorkomen hadden wij in de laatste jaren geen spoor meer vernomen. Het zou ook jammer zijn, dat dergelijke, zeldzame en interessante dieren zouden uitgeroeid worden.

Het gaat hiermede als met de zwarte Specht, die zich de laatste jaren in Twente schijnt te willen vestigen. Helaas is er verleden week een wijfje te Groot Agelo geschoten. Op deze manier wordt door een enkel schot van 'n jager of strooper een groote verarming van de streek — onze rijke landouwen — aangebracht.

Een Fransche vliegmaschine van Stockholm vloog op tien meter hoogte boven onze plaats en daalde wegens een defect aan de motoren bij Nordhorn. Van de vijf officieren werd één gewond. De machine duikelde door het snelle stoppen voor prikkeldraad over den kop.

Vergadering van den Raad der gemeente Denekamp op 25 November 1919.

Alle leden zijn tegenwoordig.

De vergadering gaat over ter behandeling van het kohier hoofdelijken omslag.

Na opening van de vergadering komt ter sprake het voorstel van den Voorzitter om den heer Mulders een cadeau te geven voor de werkzaamheden van het steuncomité.

De heer Aarnink zegt, dat de heer Mulders het vrij mag hebben.

De heer Tukkers zegt, men is zedelijk verplicht iets te doen.

De heer Kristen vraagt of er geen inzage verstrekt kan worden van de stukken.

De Voorzitter zegt, dat meester Mulders boeken vol heeft geschreven.

De heer Albrink deelt mee, dat men zegt dat hij wel belooning heeft gehad.

Op de staat staat „N.N.” met bedragen.

niets heeft genoten en de zaken goed heeft beheerd. Hij vindt deze behandeling schandelijk.

De heer Albrink wil gaarne inzage van de lijsten. Blijkt dat de heer Mulders niets heeft genoten, dan is hij voor het voorstel en wil de moeite betalen.

De heer Ottenhof zegt, dat de meeste niet is te betalen; hij wil wel een bedrag toestaan uit erkentelijkheid.

De heer Kuks vraagt of er nu wel geld beschikbaar is en niet voor de brug.

De Voorzitter, die brug komt er wel.

De heer Kristen wil wel bijdragen uit eigen zak.

De heer Aarnink vindt dit belachelijk.

De Voorzitter zegt, dat het eenstemmig moet worden aangenomen, dat de gemeente niets behoeft te betalen is te danken aan meester Mulders, hem komt de eer toe.

De heer Lohuis, wie moet het nu dragen, wat anders ten laste der gemeente kwam.

De Voorzitter het Koninklijk Nationaal Steuncomité.

De heer Kristen zegt dat Veldkamp een mandaat teekent terwijl hij geen Weithouder is.

De heer Lohuis, de veldwachters moeten het gezien hebben.

De Voorzitter, betreffen uitgaven tijdens zijn Wethouderschap.

De heer Ottenhof heeft er ook iets van gehoord en Veldkamp persoonlijk gevraagd; Veldkamp heeft hem gezegd, dat het mandaten waren die hij nog moest teekenen.

De Voorzitter zegt, men mag alle mandaten wel inzien.

Het voorstel van den Voorzitter wordt aangehouden.

Thans spreekt men over de werkverschaffing.

De Voorzitter leest een reglement voor, de werkverschaffing zooals dat in Lösser bestaat

Hij denkt dat hierop dezelfde manier te doen n.l. een commissie te benoemen en aan die commissie toevoegen een controleur-administrateur.

De Voorzitter deelt mee, dat 4 personen hebben gesolliciteerd n.l.: de heeren A. ter Laak, J. H. Vonk, Bodde en A. J. Damhuis voor controleur-administrateur.

De commissie moet belangloos werkzaam zijn. De controleur-administrateur moet bezoldigd worden.

De heer Kristen wil verschillende standen in de commissie

De heer Ottenhof zegt, dat besloten is dat de verschillende 3 organisatie's ieder een der leden zou aanwijzen voor de commissie.

De Voorzitter zegt, dat het de bedoeling was dat de organisatie's een opgave van 3 personen zou indienen. Wie in de commissie zitting zal hebben is nog niet besloten.

De heer Derkman zegt, dat de wegen enz. van de gemeente opgeknapt kunnen worden, wanneer de werkverschaffing van de gemeente uitgaat. Hij deelt dit mee in verband met de samenstelling van de commissie; z.i. dient de boerenstand wel terdege vertegenwoordigd te worden.

De heer Ottenhof zegt, dat de commissie klachten kan oplossen.

De Voorzitter wil Albrink aanwijzen tot Voorzitter der commissie.

Inplaats van 3 arbeiders in de commissie kunnen er ook wel 2 zitting in hebben.

De heer Kristen vindt 2 voldoende.

De heer Ottenhof stelt Kristen de vraag wie het meest in het gedrang komt bij de werkverschaffing.

De Voorzitter zegt, dat in Lonniker wagen en sloten verbeterd zullen worden, dit kan ook in Denekamp waardoor men ook iets krijgt voor het geld.

Op grond daarvan kunnen ook 2 landbouwers zitting nemen in de commissie.

De heer Ottenhof zegt, dat zijn aangewezen door de arbeidersorganisatie en de textielarbeidersbond resp. H. Oude Wolbers en J. S. Hainz. De bouwvakbond heeft spreker aangewezen.

Wanneer er 2 arbeiders in de commissie zitting zullen hebben, wil spreker zich wel terugtrekken.

De heer Tukkers zag ook gaarne arbeiders aangewezen, die oud-Denekampers zijn door hun langdurig loyaleitenschap, b.v. Grunnekemeijer.

De heer Ottenhof heeft de organisatie's zelf moeten vragen om kandidaten. Hij vraagt of de voorgedragenen niet evengoed zijn.

De heer Tukkers neen, want ze kennen de huishoudingen niet zoo goed als de oud-Denekampers, feitelijk moeten er geen raadsleden in de commissie zitten.

De heer Derkman is niet genegen zitting te nemen in de commissie, daar hij het niet kan.

De heer Albrink wil wel als Voorzitter der commissie optreden; hij zal zijn best doen dat de zaken evengoed loopen als voorheen onder meester Mulders.

De heer Ottenhof zegt, wanneer er 2 arbeiders in de commissie zullen hij zich wel wil terugtrekken.

De heer Albrink, zag gaarne dat de heer Ottenhof optrad als Secretaris der commissie.

Ten slotte wordt de commissie als volgt samengesteld: Albrink, Ottenhof, A. Olde Oubbelink, H. Schultz, H. Oude Wolbers en J. L. Hainz.

De Voorzitter zal een vergadering beleggen en de gekozenen verzoeken of ze de benoeming aannemen.

De Voorzitter deelt mee dat in de volgende vergadering de adressen om jaarwedde verhooging in behandeling zullen komen met het oog op de begroting.

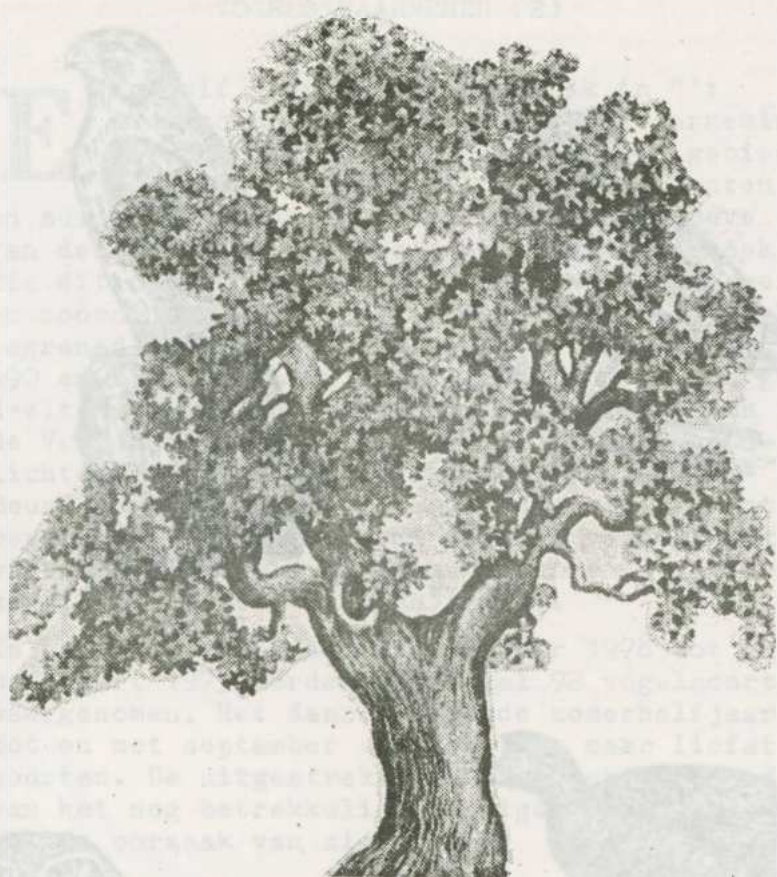
De heer Albrink zegt, dat hij nog een paar voorstellen heeft

De Voorzitter zal ze in een volgende vergadering in behandeling nemen.

De vergadering wordt gesloten.

(uit: Weekblad voor Oldenzaal
en Omstreken van
6 december 1919)

De Eek

Wat hes doe eek toch ne grote kroon, en wat 'n kracht
geet van die oet. Doe maak's die natuur zo
woonderschoon. Met diene takk'n stam web blad. 'n
greusde stérig oet de kloet. Dat wèèrnd òp die kreeggin
vat. joar'n laank kooans die er stoan hèèl aold wodt al
dee eek'n mår met 'n grommelschoen mör van die goan
dat is in de lange jaor'n blaken.

En is er dee eek noe eenmaal groot, den potter, die is
lang a dood.

E. Bos-Hermelink.

KOPERWIEK

TORENVALK

MEERKOET

STEENUIL

Een half jaar geleden deed ik in "'t Onderschoer" verslag van vogelwaarneming- en van anderen en mijzelf in een gebied van vijf bij vijf kilometer ten oosten en zuid-oosten van Denekamp. Dit ten behoeve van de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek, die dit onderzoek in heel Nederland organiseert en coördineert. Op de stafkaart wordt het blok begrensd door de coördinaten horizontaal 485 t/m 490 en verticaal 265 t/m 270. Het omvat een gedeelte van het dorp Denekamp naar het oosten tot de Vrijdijk ongeveer ter hoogte van de Brandlichterweg, van hier naar het zuiden via de Beuningerbrug tot even ten oosten van de Austieberg, dan naar het oosten via het verdeelwerk van Dinkel en Omleidingskanaal naar het Lutterzand, dat er gedeeltelijk inligt.

In het winterhalfjaar van oktober 1978 tot en met maart 1979 werden in totaal 92 vogelsoorten waargenomen. Het daaropvolgende zomerhalfjaar tot en met september van dit jaar maar liefst 122 soorten. De uitgestrektheid en gevarieerdheid van het nog betrekkelijk rustige gebied zal hier wel de oorzaak van zijn.

De volgende soorten werden op de voorjaarestrek waargenomen: Grauwe Gans, Zomertaling, Wintertaling, Slobeend, Visarend, Smelleken, Regenwulp, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Witgatje, Oeverloper, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Kramsvogel, Koperwiek, Sprinkhaanrietzanger, Vuurgoudhaantje, Gele Kwikstaart, Engelse Gele Kwikstaart en Putter.

Als broedvogel of als bijna zekere broedvogel(?) kwamen in 1979 in dit gebied voor: Wilde Eend, Havik(?), Sperwer(?), Buizerd, Boomvalk, Torenvalk, Patrijs, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp, Tureluur, Watersnip, Houtsnip(?), Holenduif, Tortelduif, Houtduif, Turkse Tortel, Koe-koek, Kerkuil(?), Steenuil, Bosuil(?), Nachtzwaluw,

Gierzwaluw, Zwarte specht(?), Kuifleeuwerik, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Wielewaal(?), Zwarte Kraai, Kauw, Ekster, Vlaamse gaai, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte mees, Glanskop, Matkop, Kuifmees, Staartmees, Goudhaantje, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning, Roodborstje, Nachtegaal, Zwarte roodstaart, Gekraagde roodstaart, Merel, Zanglijster, Grote lijster, Bosrietzanger, Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Braamsluiper, Fitis, Tjiftjaf, Fluiter, ~~Grauwe vliegenvanger~~, Bonte vliegenvanger, Heggemus, Graspieper(?), Boompieper, Witte Kwikstaart, Gele Kwikstaart, Grote gele Kwikstaart(?) Grauwe klauwier, Spreeuw, Huismus, Ringmus, Appelvink(?), Groenling, Kneu, Europese Kanarie(?), Goudvink, Vink, Geelgors en Rietgors.

De volgende soorten werden af en toe gezien en hebben vermoedelijk niet in dit blok gebroed: Ooievaar, Wespendif, Rode Wouw, Zwarte Wouw, Blauwe Kiekendif, Bruine Kiekendif, Kwartel, Ijsvogel, Draaihal, Groene Specht, Grote bonte Specht, Kleine bonte Specht, Ransuil, Klapekster en Kokmeeuw.

In september werden op de najaarstrek Grauwe ganzen waargenomen en groepjes Sijsjes.

De strenge winter van 1978/1979 heeft vermoedelijk wel een zware tol geheven onder de spechten en de uilensoorten. De Groene en de Grote Bonte Specht werden minder vaak gezien dan in 1978. Ook de waarnemingen van de uilen, vooral van de Ransuil, zijn verminderd. Hopelijk zullen ze zich in latere jaren weer kunnen vermeerderen.

De IJsvogel is ook in aantal achteruit gegaan. In het Singraven broedde dit jaar geen enkel paartje. Toch zijn er gelukkig weer enkele exemplaren gezien.

Waar nestkastjes hingen, waren deze dit jaar minder bezet door mezen, Boomklevers en Bonte Vliegenvangers. Vermoedelijk ook als gevolg van het koude natte voorjaar.

ADOMKRUIJER

v.d.m.

VELDLEEUEWERIK

v.d.m.

KUIFLEEUEWERIK

v.d.m.

KUIFMEES

v.d.m.

De weidevogels hebben echter geprofiteerd van het koude late voorjaar. Doordat het maaiseizoen minstens een maand later begon, kregen de kieviten en de grutto's kans hun eieren uit te broeden en wemelde het in de weiden van jonge kieviten, grutto's en scholeksters. Veel meer dan ik er in vorige zomers gezien heb.

Er zijn verschillende methoden om in de maaitijd de vogels te sparen.

Zo kan men enkele vierkante meters gras laten staan, als men daar een nest weet of als men ziet dat kieviten of grutto's angstig rondvliegen. Ik zag hier en daar, dat een boer dat inderdaad deed om de jonge vogels beschutting te geven. Vooral jonge grutto's duiken weg in het hoge gras en worden nogal eens weggemaaid. Jonge kieviten ziet men meer in korter gras of op bouwland.

Een andere methode is om van binnen naar buiten te maaien. Dan kunnen de vogels gemakkelijker uitwijken naar naburig weiland. Anders schrikken ze steeds van de rondgaande machine.

Een derde mogelijkheid is om in het verlengde van de maaimachine een stok met afhangende lappen te binden, die over het nabijgelegen gebied strijkt, zodat de vogels op tijd weg kunnen gaan.

Ook zag ik op een veld, dat de boer de avond vóór het maaien, stokken met zakken eraan in het weiland zette, zodat de oude vogels onraad speuren en hun jongen tijdig weg kunnen leiden. Alle hulde voor de landbouwers, die in deze gemechaniseerde tijd ook nog hart voor de vogels hebben en mede namens de vogels welbedankt!

Een vogel die door andere oorzaken achteruit gaat is de gele kwikstaart, die zijn voedsel zoekt op akkers en op weiden met veel onkruiden, die niet onkruidvrij gemaakt worden. In vergelijking met zo'n tien, vijftien jaar geleden, zien we ze thans nog maar zeer spaarzaam.

Een andere vogel, die in zijn broedbiotoop (dit is de plaats waar hij in het algemeen zijn nest maakt) bedreigt wordt, is de grasmus. Deze ver-

blijft en broedt graag in laag struikgewas tussen weilanden. Tegenwoordig wordt dit vaak verwijderd door maaien of uitdiepen van slootjes, om meer zon op de weiden te krijgen. Hopelijk zal er steeds nog voldoende broedgelegenheid voor deze vogelsoort blijven bestaan.

Ook de houtwallen, vooral die met voldoende onderbegroeiing geven veel vogelsoorten broedgelegenheid. Rijtjes bomen met weinig ondergroei bieden dit veel minder. Laten we hopen dat er menig mooie houtwal voor de vogels overblijft!

Als er lezers zijn die zich voor vogels interesseren, kunnen zij zich het beste een vogelboekje aanschaffen en/of lid worden van een vereniging, die aan vogelstudie doet: het I.V.N.-afd. Denekamp heeft bijvoorbeeld een vogelwerkgroep. Men kan ook lid worden van de Vogelwerkgroep Twente of de Kon.Ned.Natuurhistorische Vereniging. Adressen zijn bij mij verkrijgbaar. Interessant is in dit verband ook het artikel van drs.H.A.Meek uit Groot Agelo in het Jaarboek Twente 1980 "Vogels tellen, waarom?"

Denekamp, oktober 1979

K.E.Janssen.

(uit: Weekblad voor Oldenzaal
en Omstreken van
4 oktober 1919)

Ten strengste
verboden te
Jagen op gron-

den van:

H. GOSEMEIJER op Voskamp.
J. H. EKKELHOF op Slakhorst.
O. MEIJER.
O. BERNING.
O. GROENER.
B. KOKKELER.
J. HAAFKES en anderen,
O. WIGGER.
O. KNIPPERS.
C. M. VAN BLANKEN.

WAT TOET 'T DAOR TOCH?

Wat toet 't daor toch van wieden?
 Daor kleenkt van allen kaant
 'n Leed van zeut verblieden,
 Dat jach mien hett' in braand:
 Den Mirreweenter-hoaren
 Röp wear in Tweantelaand!

Wat röp den hoalten hoaren?
 Wat blös hee veur meziek?
 „Het Keend wodt oons geboaren,
 Het Keend zo loveliek!”

Bliev' blaazen, hoalten hoaren
 Dien leed — an zin zo riek!

TOON BORGHOGES, OLLENZEL

De eerste zondag van de Advent is nauwelijks enige uren oud, of de eerste geluiden van de midwinterhoorn zijn weer te horen. Dit oeroud gebruik, waarvan de herkomst ondanks alle onderzoekingen nog nooit is vastgesteld, komt ieder jaar weer terug en is te horen vanaf de eerste zondag van de advent tot en met driekoningen. Buiten de adventstijd blazen wordt vooral in Denekamp als oneerbiedig en misplaatst beschouwd. "Je zet toch ook niet midden in de zomer een kerstboom in je kamer?", zegt Jos Wintels uit Denekamp hierover in de Twentsche Courant van 9 december 1978.

In Denekamp en omgeving kende men vroeger blazers als: Beumers Hendrik (H. Rakers), Knippers Hendrik uit Berghum, Ewwe Gait (G. Grote Punt), Olkotten (Postel) uit Beuningen, Bos Gerard (G. Bos), B. Scholten Lubberink uit het dorp, Aol Aoghoes (Nijmeier) en de Wielboer (Meinders) uit Noord Deurningen en Tilligte.

Wanneer deze mensen vroeger aan het blazen waren, wisten ze precies wie of in de verte blies. Men zorgde dat men niet tegelijk ging blazen. Steeds wanneer de een ophield, begon de ander weer. Ondanks afstanden van vele kilometers, slaagde men er in de roep van buurtschap tot buurtschap te brengen. "In den vroegen morgen, maar vooral wanneer men in de stilte van den kouden winter-avond dit eigenaardig geluid tot heel ver in den omtrek hooren kan, en men den Twentenaar, met Germaansch bloed nog in de aderen, daar buiten weet, het uiteinde van zijn instrument neerlegend over den eeuwen ouden put, o dan luistert het oor zoo gaarne naar die volle geluiden, die zich voortplanten door de dichte nevelen, als willen zij deze verjagen van de aarde en heendringen door het wolkenfloers naar het heldere blauw des hemels". (De Middewintershoorn, door pater Anastasius van der Broek: in Katholieke Illustratie, december 1927). Daar lezen we ook:

"Jammer is het dan ook dat dit zoo oeroude gebruik in Twente den weg der vergetelheid dreigt op te gaan en onder den druk van meer vooruitstrevende begrippen langzamerhand schijnt te zullen bezwijken. In de laatste jaren toch hoorden wij de zooverweg klinkende geluiden van den Middewintershoorn maar zelden, ofschoon men ons van verschillende zijden verzekerde, dat telken jare vanaf den Advent langs de grenzen onzer Oosterburen in de plaatsen vanaf Denekamp tot Langeveen, het oude instrument zijn ver hoorbare geluiden nog doet wegklinken. Maar onloochenbaar is het ook, dat op vele plaatsen van het platteland, waar vroeger de Middewintershoorn geregeld werd vernomen, thans zijn geluid geheel en al is weggestorven.

Dit nu vinden wij jammer.

Deels omdat een gebruik uit oeroude tijden tot ons gekomen, altijd iets eerbiedwaardigs heeft, en daarom onze achting verdient, deels ook omdat het tegelijk tot het hart spreekt om zijn zinnebeeldige beteekenis."

In een enkele buurtschap in Twente sukkelde het nog zo'n tien tot vijftien jaar door tot na de oorlog, toen het geluid van de midwinterhoorn een zeldzaamheid werd, als een oude Romeinse munt in de Twentse bodem.

Mensen als Toon Borghuis en Anton Reef uit Oldenzaal, Racer Palthe uit Volthe en Jan Jans uit Almelo stemden dit tot groot verdriet. Men besloot te proberen hier wat aan te doen. Er werd een commissie in het leven geroepen die zich noemde "Kemissie veur het Mirreweenterhoornblaozen".

De eerste wedstrijd werd gehouden in december 1953. De kemissie had een jury. Deze moest beoordeelen welke blazer het beste was. Ieder jaar op de Tweede Kerstdag werden de wedstrijden gehouden. Maar wat gebeurde er? De jury ging steeds die blazer de hoogste punten toekennen, die het langst kon blazen, zonder adem te halen, met als gevolg dat de melodie van de midwinterhoorn werd gewijzigd. Vooral jeugdige blazers gingen zich de hele advent door oefenen op die melodie, waarvan ze wisten dat

deze door de jury het hoogst gewaardeerd werd. Het noodlottige gevolg hiervan was, dat de oude roep meer en meer werd verdrongen. Alleen Ootmarsum, Almelo, Lonneker, Delden, Goor en Denekamp deden hier niet aan mee.

Op de jaarlijkse bijeenkomsten van Kemissie en blazers op het Everloo te Volthe, werd al vanaf 1960 steeds gehamerd, vooral vanuit Denekamp door Scholten Lubberink en Bos, dat het zo niet langer kon doorgaan en dat men de verkeerde kant opging met het blazen.

De Denekampers kregen echter veel weerstand van vooral jonge blazers uit Saasveld en Vasse. Tot aan zijn dood heeft B.Scholten Lubberink uit Denekamp zich doen horen op de bijeenkomsten in Volthe, maar het mocht hem helaas niet helpen.

In 1974 kwamen Frans Scholten Lubberink en Jos Wintels uit het dorp mij vragen of ik hen niet wilde helpen bij de Kemissie, te proberen om de oude roep weer ingevoerd te krijgen.

We gingen in november 1974 naar de bijeenkomst te Volthe, en probeerden daar de heren van de Kemissie te overtuigen, dat het met het midwinterhoornblazen de verkeerde kant opging. Het werd een nogal rumoerige vergadering, waar ook de heer Hekke uit Denekamp zich deed horen, natuurlijk ten gunste van het oude blazen. Tot uiteindelijk voorzitter Reef uitriep: "Derkman, toon ons eens aan hoe of er vroeger geblazen werd". Ik antwoordde onmiddellijk: "Dat komt voor mekaar".

Hij dacht dat dit een onmogelijke opgave was. Diverse buurtschappen in Twente heb ik afgestroopt om het liefst oudere blazers te vinden, die nog nooit aan de wedstrijden hadden deelgenomen. Ik had een bandopnameapparaat en een midwinterhoorn bij me. Zo kreeg ik blazers uit Ootmarsum, Vasse, Saasveld, Volthe, Lonneker, Beuningen, Denekamp, Tilligte en Oldenzaal op de band. Ik ben zelfs in Neuenhaus geweest, daar ik had vernomen dat daar ook nog iemand moest wonen die het midwinterhoornblazen nog kent.

En dan bedoel ik natuurlijk de traditionele klank. Dat was de toen 87-jarige Jan Bergman. Deze kwam geboortig uit Breklenkamp, maar woonde al sedert zijn twaalfde jaar in Neuenhaus. Bergman is wellicht de enige in Neuenhaus die het midwinterhoornblazen kent en beoefent. Ook nu nog telkenjaren.

Met al deze blazers heb ik ook gesprekken gehad. Ik nodigde de Kemissie en de achttien blazersvoormannen uit Twente uit op een bijeenkomst te Fleringen. Het liep allemaal nogal stroef en men wilde niet overstag gaan. De Kemissie zou het wel eens bekijken, op de volgende najaarsvergadering. Dus 1976!

Op 22 januari 1976 riep ik de voormannen weer bijeen te Fleringen om meer zekerheid te krijgen van ieder voorman afzonderlijk. Men was het op zo'n bijeenkomst wel met ons eens, maar durfden daar niet openlijk mee voor de dag te komen. Laten we de volgende najaarsvergadering maar eens afwachten, was de conclusie. Alleen Frans Tenniglo uit Ootmarsum zei openlijk: "Ik zal je helpen". Samen hebben we toen alle voormannen bezocht. Bij hun in huis is er over gesproken om zodoende meer begrip te kweken.

We kwamen ieder jaar een paar keer met de voormannen bij elkaar tot we eindelijk op 23 februari 1979 een vergadering van voormannen hebben gehad te Weerselo waar een zevental punten op papier gezet werd, waarmee iedere aanwezige akkoord kon gaan. Die bewuste vergadering werd op ons verzoek door de heer Veelers uit Ootmarsum geleid en heeft ons de meeste steun gegeven in ons streven voor het oude gebruik.

Naar aanleiding van die bijeenkomst werd op 19 april van dit jaar de Kemissie uitgenodigd voor een gesprek te Weerselo om de punten, die wij hadden opgesteld, te behandelen.

De nieuwe voorzitter van de Kemissie, J.L.M. Nieuwenhuis uit Oldenzaal, was nogal dictatoriaal aangelegd en dulde weinig tegenspraak. Zoals de Kemissie deed was het naar zijn mening goed.

Er werd ons beloofd dat men onze voorstellen zou bespreken in interne kring. Toegezegd werd dat we zouden worden uitgenodigd voor een gesprek in Oldenzaal. Dit gesprek heeft plaatsgevonden in oktober 1979 in Hotel ter Stege. Hier werden de voorstellen, die wij hadden gedaan, puntsgewijs in stemming gebracht en bij iedere stemming hadden wij met onze groep het grootste overwicht.

Eindelijk eens resultaat na jarenlang vechten tegen de bierkaai. Op de najaarsvergadering op 20 november 1979 te Volthe werd tenslotte besloten, dat de oude roep van het midwinterhoornblazen weer in ere hersteld moest worden en dat er geen opeenvolgende klank zonder rust meer zal worden gewaardeerd door de jury. Er werden ook twee personen, te weten Klaas uit Ootmarsum en Siemerink uit Denekamp, beiden uit het kamp der roepblazers, door de vergadering benoemd tot juryleden.

Wij zijn nu tevreden, maar houden de vinger aan de pols om zodoende eraan mee te helpen, dat het mooie traditionele gebruik van het midwinterhoornblazen in Twente, ook in zijn oorspronkelijke staat mag gehandhaafd blijven. Daar heeft het recht op.

Denekamp, december 1979.

B.J.Derkman.

SCHRIEFWIEZEVUURSTEL.

1. Oetgangspunt is de Nederlandse spelling. Woar de volgende regels genne oetspraak doot, geldt de Nederlandse spellingsregels.
2. Kleenkers, dee 't standaard Nederlands nich kent.
 - a. -oa- lange eenklaank as in 'roze'
vuurb.: stoan, oald, pool, oaver.
 - b. -ea- lange eenklaank as in 'militair'
vuurb.: weazn, dreaqn, leag, preakn, deagkn.
 - c. -ôa- lange eenklaank as in 'manoeuvre'
vuurb.: nôast, bedrôagn (bedrogen), pôal (palen), spôan (spanen).
 - d. -ô- korte klaank
vuurb.: grôas, pôtken, vloggel (vleugel), slôtel, lôgn (leugen).

e. Bijzondere tweiklaank.
In watn deel van Twente wôrdt de -oa-klaank as tweiklaank oetsprôkn: oo + a.
In dat geval schrief wie -ôa- vuurb.: ôaver, bôavn, stôave.
Metzôlfde geldt vuur:
de -ea- (oetspraak ee + a): lêazn, wêazn.
de -oe- (oetspraak oe + u): vôegel, kôegel (kogel), enz.
de -uu- (oetspraak uu + u): vûegelken (vogeltje), ônnûegelik, ônnûezel.
de -ie- (oetspraak ie + u): tiegn (tegen), bievn (beven).
3. De oetgaank -en.
In de oetspraak heur wie de e meestal nich. In dat geval spel wie ne ok nich.
Meel wat vuurbeeldn: neen (één m, dus nich nezn), loopen, schrievn, hebn, kriegen, bindn (de d wa speln), binn (binnen), deakn, proatn, zee maakn (zij maakten, wie spelt gennen t hier), zee leavn (zij leefden)
4. Saamtrekking.
Ne apostrophe scheidt de beare deel:
vuurb.: kô'j (kun je?, wi'j (wil je), doo'w (doen we), he'k (heb ik), a'j (als je).
5. -r-, -ô-:
In gevaln, at ze in de oetspraak nich heurd wôrdt, mer in 't oovereenkômstige Nederlandse woord wa, schrief wie ze wa.
vuurb.: dbrst, kort, herte, hard, better, keerl, weerld, hoaldn, vindn, vundn (gevonden), goardn (vlg Med. boomgaard), koalder.
6. Lange kleenker, volgd duur r:
De invlood, dee disse r ôp de vuurofgaande kleenker hef, gew wie nich wier in de schriefwieze: b.v. door (dwaas, onnozel), oor, peer, deer (dier).
Mieder geldt de regel, woar 't Ned. woord ôp -aar oetgeat, spel wie -oar en -ear.
vuurb.: zwoar (zwaar), heard (hard), gearn (gaarne).
Zoa krieg ie nich de saamval van veur met gelieke oetspraak en verschillende betekenis. Vuurb.: door (dwaas) t.g.o. doar (daar), oor (oor) t.g.o. oar (aar), hoor (zangkoor) t.g.o. schoefkoar (kruiswagen), boord (van 'n hemd) t.g.o. board (baard), peer (vrucht) t.g.o. pear (paarden), eer (eer) t.g.o. ear (hun, haar) meer (meer) t.g.o. mear (maar).
Vuur -eur en -aar bestoat gen ofwiekende regels, dus deur (duur), mekaar, paar.
7. Woar ie ne dikke -t- heurt, schrief ie ne ok.
vuurb.: wie proatt.
Zoa ok -kk- bie verkleanveur b.v. hook (hoek) en heukken (hoekje).
8. De Nederlandse oetgaank -lijk schrief wie as -lik: riekelik, geveurlik.
9. De -i- wôrdt in watn gevaln as -j- speld um de leesbaarheid te vergroetn.
vuurb.: kresjn (kraisien), heujn (hooien), streajn (strooien).
10. De ôôffe ô klaank t.o. de heldere o.
vuurb.: bôas, vórt, môt t.o. mot, ruk, drok.
11. Achter ne -ie- of -i- kan noq wa es ne j-klaank komn. Wie adviseert te schrieven as -ie- met -j- der an vast b.v. wiej (wij), bliej (blij), vriejdag (vrijdag).
12. Heur van vrônde herkomst.
Algemene regel: de Nederlandse spelling volgn. Bloos wanneer de vrônde herkomst nich meer veuld wôrdt en/of de oetspraak staark ofiekt van de Nederlandse. Hier gew wie gun regels.
vuurb.: traankiel, profors, verinneweern, estemeern, fenoalweg, prinspoals.

Kreenk vuur de Twentse sproak" hef kons
 ziene "Schriefwiezevuursteln" bekeandmaakt.
 Ze hadn wat makkelijkers kunn bedeankn
 want wel nich helemoal vrömdeling is in
 spellingslaand, wet mer al te best dat er nog
 nooit ne spellingsregeling met hosanna's of hoera's
 ontvangn is.

Ne spelling te regeln lik seempeler, noarmoate
 da'j der minder verstaand van hebt("Schrief toch
 gewoon wa'j heurt"-zoa makkelik is dat!). Ne de-
 gelike regeling zöt er dan ok meestal onnödig in-
 gewikkeld en onlogisch oet.

Doar vandan-hen misschien dee opvalnde bescheidn-
 heid van disse publikatie: 12 korte regels op de
 achterkaant van nen brief den oawer wat aans gung...
 En toch bint disse vuursteln de oetkoomst van
 lang deakn, twiefeln en compromisn sloetn. Ze ver-
 deent op zien minst dat ze êanst wodt nomn.
 Bie de volgende opmarkingn goa'k ter van oet dat
 ne gode spelling logisch en rechtlienig(consequent),
 broekbaar en zoa seempel möggelik möt wean, en
 toch ok nog zoa nauw möggelik weergif wat er
 heurd of zegd wodt.

**Veurstel 1 : "Oetgangspuint in de Nederlandse
 spelling".**

Ik har hoast zegd: a'j 't oe lastig wilt maakn,
 of ruzie zeukt, dan mö'j zoá beginn. Veur de
 meer chauvinistischn onder oons -en wel van de
 leefhebbers van 't plat is dat nich 'n betken?-
 is't toch wa effn zoer, as ze dit möt leazn.
 Is de Twentse sproake dan toch oeteandelik niks
 aans as ne schilderachtige ofwieking van 't
 Hollaands, dee met dezölfde A.N.-regeling(plus 11
 aparte bepalingen)beregeld kan woddn? En a'w noe
 is annemt dat er in Loag en Hardingn(B.R.D) nich
 weeznlik aans wodt proat as op't Springndal en

in'n Posselhook(Oald-Oatmösche), wat is doar dan 't oetgangspeunt?

De bedoeling is wa dudelik: wie möt oons nich mear anhaaln as nödig is; wie möt is eerst zeen da'w met oonze schrieweri'j 'n luk oet de veutte komt. En der bint zoavöl oawereenkomstige regels in 't Hollaands en in 't plat, dat' veureerst nog nich völ zin hef um dinge, dee oons ollemoal kunnig bint, möaizaam te herhaaln in 't plat.

De kemissie hef de typisch-Twentse gevalln oonder haan'nömn. Pragmatisme, het dat! 't Is ne lillike noad-oplossing. Mer 't hef tenminstn de verdeenste, da'w der iets met kun anvagn - veurlöpig. En doar geet't toch mer um.

2.

Koe'w dan toch met dat Hollaandse oetgangspeunt zit, ku'w ok formaties verwochtn dee zonder kennis van 't Hollaands nich te verkloarn bint:

a. - Verschilnde spelling bie gelieke klaankn (e.a.). Vergeliek:

lêazn - keerls; wêazn - weerld; rêagn - veerln (kwart,wijk,stadkwartier)

Wie maakt hier onderscheid in schriefwieze op basis van de wetnschop da'w in 't Hollaands(!).... (ja, wat eagnlik?) in beide gevaln ne lange -e antreft!

En noe hör wie in 't Twents in beide gevaln -ea (tenminste in sommige dialektn).

Ja, mer (zeg de kemissie), bie "keerls,weerld"enz. he'w de invloed van de -r.

Dat zal wa, mer wel zal dat bewiezn?

Was't toch nich haandiger west, um gewoon vast te steln, wa'w wa wisse wet: de combinaties é-a-r wa? (Ik loat hier boetn beschouwing 't geval "beer" Holl."beide", dat ok as (bear) of (bèèr) woat oet-sprokn. Dit is duudlik 'n aander geval)

Praktisch gesprokn, zal dit vuurstel trouwns gin last gevn: wie kent inderdoad oons Hollaands good genug.

b. -

Vuurstel 5 is 'n good vuurstel, dach ik. Wie bint ja op de eerste plaats Hollaands-leazers, dus:

de weure blijft herkenbaarder a'j in "kort",
"eerder", "harder" de -r handhaaft, en in veendn",
"hoaldn" etc. de -d.

Mer wat doo'w met:

x (Hij had een appel)

Hee had....

Hee har..(of misschien zölfs: hard?!))

x (Hij loopt hard)

Hee löp hard?/har?

x (Hij liep harder)

Hee leup harder?/hadder?

x (Hij wordt kwaad)

Hee wordt hellig?/wodt hellig?

Veur de herkenbaarheid he'w dee -r hier nich nödig,
integndeel. Natuurlik, wie hebt nöast "ik wod/hee
wodt": "ik wer" en "hee wer/wör". Mer wie hoeft
dit wearkwoord toch nich regelmoatiger te maakn,
dan't noe eenmaal is.

Ik bin bang da'w met dissn -r/-d -regel nog wa
last kriegt.

3.

Veurstel 6 (lange kleenkers + r) zoargn a veur 't
schrief-verschil tussen "keerls" en "lêazn"(zee 2a).
Mer ok hier geldt nen praktiesn groond: disn regel
hölt de weure herkenbaar veur leazers dee gewend
bint Hollaandse weure te leazn.

In de hoed nen goodn moatregel dus.

Wie schriefft dus gin "mear" mer "meer", gin
"zangkoar" mer "zangkoor".

Mer noe komt: "woar 't Nederlandse woord ôp -aar
oetgeat, spel wie -oar en -ear"!

Dat hef dan tot gevolg, da'j "board" op twee me-
nearn goat schriewn, 't lig ter mer an wa'j be-
doelt:

boord van 't boezeroen / hee hef nen langn boord.

En dit verschil wodt nich maakt umda'w zeit:

"'t Boardje van 't boezeroen"

"Hee hef zich 'n peuntböardke loatn greujn".

Nee, 't is alleen umdat ' in 't Hollaands verschil gef! Ik löw da'w oons hier toch is môt ofvraag'n woar't noe eagnlik um geet. In ieder geval nich um de Hollaandse oetsprook te verantwoardn, dach ik. Möggelik, dat de kemissie iets wol ôndernemn teggn homoniemn (gelieke weure met verschilnde betekenis), mer dat is toch nich 'n taak van ne spellingskemissie. En boetndat: oetgereknd in 't Hollaands maakt ze zich doar a lang nich mer drok um.

Disse menear van onderscheid maakn (woar gin heurbaar verschil is) stoort nog te mear, a'w zeet dat onder peunt 10 van de veursteln pienlik precies de dôffe en de heldere O (ô en o) oet mekaar wordt hoaln. Ik bedoel: hier komp de Tweentse oetsproak wâ volledig tot zien recht.

Mie duch, datter in disse gevaln op verschilnde gedachtn is hinkt:

- of en to umkiekn noar 't Hollaands
- (onheurbare) betekenisverschiln in de spelling zichtbaar maakn
- de Twentse oetsproak weergewn.

Veur alle dree is wat te zegn, mer dan môtter ne dudelijke hierarchie of prioriteit wean: de principes wordt in vaste volgorde en "behoudens het voorgaande" te pas bracht.

4.

Van veurstel 7 he'k toch wa efn opkekn: doar is sproake van ne "dikke -t", dee as -tt zal wodn schrewn. Ik begriep der van dat'hier geet um déé gevaln, woar an't woord-eande 2 t's tehoap komt en der dus mer één kan wodn oetsprokn (geminaat): de -t van 'stam en de oetgangs -t. Zoas in 't Hollaands:

Hij praat - vlg. (Hij loop-t); Jij meet - (Jij spreek-t); en ok: Weesgegroet (...is gemaak-t)
De kemissie constateert 'n oetsproak-verschil tuschen: ik proat en ie proat; tusschen: doar koomp proat van; en: wie proat noe a zoa lang.....
In de onderstreepte gevaln har de kemissie gearn da'w "proatt" zoln schriewn.

Loa'w veurop steln dat mear leu hier verschil veult (en ok heurt?) = Veur de wissigheid he'k nog is roondheurt: 't gef inderdoad nog heel wat leu dee meent datter "twee -t's" wodt oetsprokn. Dat is dus dudelik. En toch: ik löw, a'k bie mie zölf noagoa, dat'grotendeels mer 'n idee is, theoretisch en grammaticaal beredeneard(ie kunt oe ja wat anproatn!)'t Is wa möggelik dat'n veurgoandn klaank/kleenker 'n luk wodt rekt, of da'w dee leste -t 'n betken vertroagd en met noadruk veur'n dag loat (loatt!)komn. Mer dee -t in"wie proat/ie met/zee et" enz. is, bie alle nuances dee'w meschien höart, gewoon ne -t: nich dik of dun en ok nich verlengd. Technisch gesprokn is dat ja ok nich möggelik bie explosievn(p-t-k-b-d).

Ik zol zegn: beginter nich an. Ie maakter weinig met dudelik, ie verantwoordt'er niks weeznliks met, 't geet ten koste van de eenvoud en (sans ironie!): 't Hollaands döt'ja ok nich!

Bie't geval "hook-heukken""bak-bekken" geldt in feite 't zölde. Mer hier he'w dan wa te doon met nen speciaaln oetgang(verkleiningsvorm):-ken. Veur de herkenbaarheid doarvan en um dit soort weure zoa min möggelik 't anzeen van'meervoud of 'n wearkwoord te gevn, lik dee -kk hier wa haandig, funcioneel zoagezegd.

5.

Veurstel 8: Kollwijn en ziene -"lik"-spelling (1893), behalvn deur'n paar köppige dwarsdriewers, deur iedereen allang vergettn, koomp werachtig via de zied-coulissen wearop!. **

En woarum dan wa? Met 't "oetgangspuint" hef dit toch niks mear te maakn. Toch 'n betken behoefte an spellings-particularisme??

Nô ja, ie kunt ja nich aait stöadig en consequent wean. En zoa slim is dit noe ok nich. Alleen dit: schrief wie nou "lilliker" of "lillikker"?

= b.v. Rijpma, Schuringa, Van Bakel: Ned. Spraakk. ²¹
p.57

= Kollwijn, dr. R.A.

6.

Ik heb nog 'n paar dinge;

a. De schriefwieze van, loaw zeggn, de verlengde -ng- of -ngn-klaank in "zeggn/zengn", "reaggn/reangn" en "weangnkn" (wagentje).

Is ter veur dit complex ginne uniforme schriefwieze te bedeankn?

b. In ansloeting op dee geminaat-kwestie in 4:

wat doo'w met formaatsies as: dat't nich lukt (dat het.....); in'n koarf (in de.....); gin'nen/gin'n stuver (geen.....); enzoavoarts.

c. As -ö nen kortn klaank is (grös) schrief wie dan ok "slötels" of toch "slöttels"?

d. Het valt mie op dat in de veursteln elke verwiezing ontbrek noar verschiensel Umlaut, -en dat nog wa in'dialekt dat zoa riek met Umlautgevaln is zeagnd.

Noe ku'w de "umgelaute" klaankn ok best wa weergewn met de letterleekns dee'wa hebt: a-e en o-ö enz. Mer dan is't wa zoa, dat de relatie tusschen b.v. dee oarspronkelike a en (Umlaut) -e/ä nich langer zichtbaar blif. (Ik deank noe ineens weer an de -r in keerls, of an de ee -en gin ea! - in peer=peer, woar ok 'n oarspronkeliken voarm respecteerd wodt).

Het is misschien wa rechtlienig redeneerd, mer of 't ok aal wa winst is.....?

Doar koomp m.n. veur de a-Umlaut nog bie, dat veural in 'n verkleiningsvoarm de weure der nich herkenbaarder op wodt. Vergeliek mer is: (bak) bekken of bäkken; (ofdak) ofdekken, ofdäkken; (bal) belleke, bälleke.

Der is tenminste wát te zeggn veur de tweede möggelijkheid, zeker a'j nich onnödig (visuele) homoniemn wilt maakn.

e. Dan binter netuurlik nog al dee gevaln woar'j toch wa twiefelt tussen 't "Oetgangspuint" en oen bettere Ik.

Schrief wie nou "koomt", of "koompt" en "koomp"; "goode" of "gore".

Aansgezegd: ontbrekter veur de volledigheid ginnen regel dee oons de vrijheid löt um te schriewn wa'w

heurt en zeit, veur't geval 't Hollaands oons te wïed van hoes of brech, of as de veurstelln van' Kreenk oons toch nich zoa best past? -zoada'w bv. "vrijdag"schriewt en gin "vriejdag"-?

Mer ik leas op 'm breief a "tweiklaank", "roondvrouw" (=vraag) en "Oetgangspuint". Dat is dus ne dudelijke (-likke?)anwiesing. Het gef oons ollemoal de kaans de lokale klaank-nuances noar eagn inzicht tot hear recht te loatn komn.

7.

Der bint nog wa mear dinge, mer loa'w ophoaln, veurda'w goat vitken. De leu van'Kreenk hebt zich meudig vastbetn in'ondaankbaar stukken weark, waar-van ze van teveurn wusn dat ze't geneen noar'n zin konn maakn.

Mer ze hebt wa'n earste stuk dudelikeheid bracht, en doar ku'w ollemoal bliej met wean.

Denekamp, november 1979.

BIE 'T "MEA CULPA"

G.L.B.Broekhuis.

De pestoor gung nog wal es gearn hen streupn. Op ne morgn, toen hee op stun veur de eerste mis, keek hee deur't raam naor boetn hen en zeut daor in 'n hof ne mooïn fazaant. Hee pakt 't jachtgeweer van 'n boozm, demèt deur 't raam en schöt klabats den fazaant kepot. No wöd't hoog tied. Hee stopt zich den fazaant gauw achter 'n jas en löp nao de kearke hen. De köster haalt 'm 't kazuufel en hoo al dee spulln ôk mear heet'n magt gauw veur'n dag. Hee trek zich dat spul over 'n kop hen an en stuf nao 't altaor hen.

't Was ne stille mis en bie 't "Gloria" begeent den fazaant te reurn. Hee had 'm allenig mer 'n luk an de vlöggel e-raakt. Hee had 'm nich ees doodschötn.

Dow zeg de pestoor:Woch mer, voort bie-'t mea culpa, dan za'k oe wa kriegn.

(vrij: naar Herman Laurich, Vreden. Uit:Beszvaders Tiet, 1979).

Foto's gemaakt bij de aanbieding van het boek
 "Een bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein
 op 6 november 1979.

Wie zal ooit weten hoe zwaar hem de dagen vielen, daar achter de hoge ramen van zijn klas?

Dat vraagt Herman Haverkate zich af in het het laatste jaarboek Twente in zijn sfeertekenende beschrijving van gesprekken met de heer Meyling, en waarin meester Willem Hendrik Dingeldein aan ons oog voorbij gaat, als ware het een stukje film.

Wat verderop laat hij een musje door de schoolramen naar binnen kijken en zeggen: "Meester, wat doe je daar nog langer?" Of Haverkate's pen glijdt uit, wanneer hij schrijft: "Willem Hendrik Dingeldein was al van slag wanneer één wit wolkje statig over Denekamp dreef."

Deze meester Dingeldein ken ik niet. Hier wordt een schoolmeester geschetst, die de pest had aan de school en aan zijn werk.

Op 6 november jongstleden, bij de aanbidding van "Een bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein" heb ik een andere school en een andere Dingeldein in onze herinnering opgeroepen. Alleen een man, die z'n hart aan zijn school verpand had, bewaarde van al zijn Joodse schoolkinderen schriften als een dierbare herinnering. Hij ging met ons op schoolreisje. Naar Bentheim, naar het Rijksmuseum Twenthe, naar het vliegveld en nog bezitten vele oud-leerlingen fraaie schoolfoto's van deze uitstapjes.

Hij besteedde erg veel tijd aan ons, om ons gevoel voor geschiedenis bij te brengen. Schriften vol plaatjes met door de meester geschreven beschrijvingen hebben we nog in ons bezit. Extra onderwijs - in geen enkel schoolboekje vond je het - gaf hij ons over landen en volken, over bloemen en dieren en over de geschiedenis van ons dorp.

Zou je al dat extra's doen, als je de dagen en het werk zwaar vallen?

Kom ga mee, naar die school en oordeel zelf.

Ik heb bij Dingeldein op school gezeten en ik vind dat een voorrecht. Als kind wist je niet, wat je nu weet en ouder geworden kom je tot het besef, dat wij een bijzondere onderwijzer hebben gehad. Dr. C.C.W.J. Hijszeler zegt: "Dingeldein bezat een fijn besnaard gemoed. Hij hield ervan door de velden te dwalen, uiterlijk stil, maar innerlijk ontroerd door de schoonheid van de natuur."

Ja, dat hebben wij ervaren. Het meest aantoonbaar beleef je dat, als je oude schoolschriften opslaat. Wacht, ik zal u eens meenemen naar die school, aan de Nordhornsestraat met ruim schoolplein en een smeedijzeren hek langs de straatkant. In 't midden de breed gekruinde lindeboom, lings de ingang, brede lange gang met vooraan de w.c.'s, maar dat hoefde je niet te vragen, want dat was zintuigelijk waarneembaar. Denekamp had toen nog geen riolering. Kleerhaken aan de ene kant en er tegenover de twee leslokalen. De gang was kil, koud en hoog en liep dood op het kolenhok. Daarin lag de wintervoorraad kolen opgeslagen. Er stond een emmer, altijd vol water met drijvend vuilschuim en randen langs de kant. Naast de grote pomp buiten, was dat de enige wasgelegenheid. Het hok diende tevens om er opgesloten te worden voor de ergste vormen van kattenkwaad. De lokalen waren ruim en hoog. Hoog ook de ramen, waardoor je, zittend in de banken, onmogelijk naar buiten kon kijken. Grote vulkachel, waarvoor je om de beurt de kit met kolen moest aanslepen. Vooraan was het snikheet, achteraan koud. "Je brûle tout l'hiver.!" en dan nog wat, stond erop. Ik meen: ik brand de hele winter zonder ophouden.

Daar werden wij onderwezen, ja beter nog, de meester leerde ons heel veel buiten de schoolboekjes om. In zorgvuldig gekozen woorden dicteerde hij ons over alles en nog wat: over de geschiedenis van ons dorp, over het spoor, over het kanaal, over de klokken, over bloemen en planten en keien.

Schriften hebben we vol geschreven en ik bewaar ze als een kostbaar bezit.

Uit één zo'n schrift van Sam ten Brink Azn. nemen we het volgende over:

"In ons land kwamen in 1852 de postzegels in gebruik, blauwe postzegels van 5 cents met de beeltenis van koning Willem III. Men kon toen een brief van ten hoogste 15 gram voor 5 cents naar alle plaatsen in Nederland versturen, die hoogstens 30 km. van de plaats van verzending waren gelegen; van 30-100km. was het 10 cents; voor grotere afstanden 15 cents.

Hoe was het met het vervoer der poststukken in Denekamp gesteld? Toen de grote straatweg van Deventer naar de Duitse grens bij de Rammelbeek gereed was gekomen, begon daarover spoedig een postwagen te rijden. In 1831 passeerde er Dinsdags en Zaterdags een diligence door het dorp, komende van Amsterdam en rijdende over Nordhorn en Lingen naar Hamburg. Zondags en Woensdag kwam die diligence uit de richting Nordhorn terug. Met deze wagen ging de post mee. Bovendien passeerde er Zondags en Donderdags een rijdende extra-brievenpost uit Duitsland naar Nederland".

(Innovatie leere meer zo veel te doen als met de post/brief)
Ik weet niet wat pedagogen van vandaag van dit soort onderwijsgeven zeggen, maar wij kregen het zó. Zo leerde hij ons. En als je het nu leest, leren wij Dingeldein als onderwijzer kennen.

Ik zou nog veel kunnen schetsen over onze school. Ik heb dezer dagen de Schriften in handen gehad van de meeste mijner joodse-klasgenoten. Dingeldein heeft eraan geleden toen hij wist wat er met hen gebeurde. Het is niet zo maar, dat hij van een ieder van hen een schrift bewaarde. In zijn oorlogsdagboek schrijft hij op 27 augustus 1941: "Ik krijg bericht, dat alle joodse leerlingen tegen 1 september van de scholen verwijderd moeten worden," en hij maakte nog éénmaal een schoolfoto, zoals die in de hiervoor aangehaalde bloemlezing staat.

Zo was Dingeldein!

Later heeft hij mij nog verteld, hoe erg hij dit alles heeft beleefd. In de nacht van een op twee mei 1943 werd hij met zestien anderen als gijzelaar weggevoerd naar Vught. Hiermede naderde het einde van Dingeldein's school. De tijd van Pim en Mien, Ot en Sien en al die andere bekende boekjes van Jan Ligthart en H. Scheepstra door C. Jetses geïllustreerd, was voor Dingeldein voorbij.

Noodgedwongen! Daar was hij niet blij om. Integendeel. Hij was een onderzoeker en gaf aan anderen door wat hij ontdekte. Hij was een onderwijzer, een leermeester voor velen. Niet alleen voor schoolkinderen, maar ook voor vele ouderen buiten de school. Mensen die willen blijven leren in "de school van het leven", kunnen nog altijd bij Dingeldein terecht.

Leest u het volgende artikel maar eens. Het is van Dingeldein.

Denekamp, 7 december 1979.

S. Wynia.

Herman: "Hes't a heurt? Hennik van de Wönnner is ok dood."

Mina: "Jao, mer 't weark was 't er ok zo'n betke of."

Naar Breklenkamp (I)

De provinciale weg van Denekamp naar de Duitse grens in Breklenkamp slingert Noordwest- en Noordwaarts. Precies zoals de oude zandweg heeft gelopen, met afsnijding van enkele hinderlijke krommingen, zo loopt ook de kunstweg, die een veertigtal jaren geleden is aangelegd. Hij heeft de streek heel in 't Noordoosten van Twente, die met zo'n spitse punt Duitsland inschiet, uit haar isolement gehaald. En toen de verbindingsweg van Lattrop met Tilligte tot stand kwam, hadden ook de uiterste boerschappen beter contact met haar „stad“, met Ootmarsum, waarop ze van ouds georiënteerd waren.

Het is een mooie weg van Denekamp Noordwaarts, heel in de lengte door de gemeente heen. Hij doorsnijdt het merkwaardige landschap met zijn essen en kampen, lage weiden en — nu vrijwel ontwaterde — broeken, zijn bosjes en hakhoutwallen, zijn verspreide boerderijen met haar mooie houtopstanden. Een beeld, dat zo kenmerkend is voor dit deel van Twente. Rijk aan afwisseling is het, steeds boeiend het oog, steeds prikkelend de geest, die zich afvraagt: **Waarom zo en niet anders?**

Wij zijn hier in het sterk versneden gebied van het laagterras der Dinkel en van haar zijbeken. Tijdens en na het terugtrekken van het landijs van het laatste of Würmglaciaal — dat Nederland niet heeft bereikt — hebben de Oer-Dinkel, de Oer-Vecht en haar beken hier dikke lagen van zanden waaiervormig uitgespreid over de reeds aanwezige formaties, het keileem en het daaronder en daartussen liggende praeglaciaal en tertiair. Eeuwen en eeuwen heeft het water in neerslagrijke tijd zo gearbeid aan de opbouw van de grond. Na deze periode kwam een tijd van stilstand, van afbraak. In deze postglaciale dalzanden hebben in neerslagarmere tijd de riviertjes en beken geulen uitgeschuurd, hier breed, ginds smal, en zo de vlakte verdeeld in een groot aantal „eilanden“, als men ze zo mag noemen. Uit de hoofdrichting van de stroompjes — van Zuidzuidoost naar Noordnoordwest — volgt, dat die gespaard gebleven dalzandcomplexen vaak in gelijk gerichte rijen liggen, door dwarsdalen gescheiden. Niet altijd evenwel, want vaak ook is er geen regelmaat in de onderlinge richting te bespeuren.

De bodems van die ondiepe dalen, door de beken geërodeerd, kregen hun opvulling van zand en lemig zand, van veen en oer; zij waren evenals de oeverlanden van de Dinkel en de Gele en de Rammelbeek door haar natuurlijke ligging en vegetatie aangevoelen als weiden, toen de mens kwam, vaste woonplaatsen koos en met zijn primitieve landbouw en veeteelt begon. De hogere gedeelten tussen de dalen nam hij als bouwland in gebruik: dat werden de essen. En aan de randen van deze essen en tussen de dalzandplateau's in bouwde de oude Twentenaar zijn woningen. Tal van lage gebieden werden evenwel niet geoccupeerd en bleven liggen als wild moeras en broek, nauwelijks begaanbaar, waar men ten hoogste wat hout kon hakken, turf steken of baggeren van het moerasveen en in droge zomers wat hooi kon winnen. Nog liggen er in deze Noordoosthoek zulke terrein met slechte afwatering. Door deze waterrijkdom was Lattrop vroeger het paradijs van de ganzen en waren de meeste boeren fokkers van dit pluimgedierte. In die mate zelfs, dat op de holtingen of vergaderingen van de markegenoten in de zeventiende eeuw beperkende bepalingen moesten worden gemaakt ten aanzien van het aantal ganzen, dat volen halfgewaarde boeren in de broeken mochten laten lopen. Met Kerstmis hadden de boeren de ganzen al op de eieren zitten en in 't begin van Louwmaand stapten de geel-donzen kuikens al weidend en graspietjes afrukkend rond onder de hoede van de waakzame ouden. Hard groeiden ze, wanneer het „los weer" bleef. Als halfvolwassen dieren kocht de opkoper ze voor goed geld en die hun volle wasdom bereikten en goed in de veren kwamen, gingen later in het jaar naar „Holland", te voet langs de wegen in grote kudden, lijf aan lijf, hals aan hals, al waggelend van her naar der, doodmoe op het laatst en hongerig. Kent men het Lattroppe volkslied? Dat is: Gak-gak-gak-gak!

Maar genoeg van de redders van het Kapitoel en eerst nog wat over de bouwlanden. Sommige stukken dragen de naam van Rot, ook in samenstellingen: deze naam wijst op roding van bos, welks humusrijke grond, product van vele eeuwen, natuurlijk uitstekende cultuurgrond vormde. Andere heten Braak: dat zijn later ontgonnen hoge terreinen, die gebroken, dat is omgezet en in cultuur werden gebracht. De terreinen met Lo in hun naam waren oorspronkelijk met licht bos begroeid, terwijl de Haren wijzen op

ruggen of hoogten in de heide. Jongere veroveringen op de woeste grond, maar toch al vele en vele eeuwen oud, zijn de Kampen, die oorspronkelijk alle door een brede houtwal met een sloot aan de buitenkant omgeven waren. Meien zijn de hooimaten of meden langs de beken: Morsen de waterige lage landen met wild gras, geboomte en struikgewas. En tussen al deze akkers, weiden en meien in lagen oorspronkelijk houtwallen, die ieders eigendom afscheidden van dat van de buurman.

Groot is het niveauverschil tussen de dalzandplateau's of -heuvels en de vlakten daartussen niet: gewoonlijk enige meters, soms ook wel vier tot zes meter, maar dat is voldoende om aan het landschap een grote afwisseling en bekoorlijkheid te schenken. En tussen de eilandessen in, meestal in de laagten, een enkele keer op haar hellingen, liggen de oude boerderijen van dit Nedersaksische land. Alle waren het aanvankelijk hallenhuizen of losse huizen, van ver reeds kenbaar aan hun schoorsteen vóór op de nok van het dak — een eeuw geleden ook vele zonder iets wat op een schoorsteen geleek, maar met een gat in de vorst, waardoor de rook een goed heenkomen moest zoeken. Nóg ziet men de huizen liggen, links en rechts van de weg, dichtbij en veraf, soms in groepjes van een klein getal bijeengekropen, maar bijna alle nog omgeven door hun eikenbosje, waarin ze vaak geheel schuilgaan. Hun spitse daken van rode pannen met enkele vakken stro, hun rechtopgaande driehoekige topgevels van grijsverweerde planken, hun grote inrijdeuren naar de wegkant gekeerd, hier en daar nog het fraaie vakwerk van posten en rijen met baksteenvulling — al deze kenmerken onderscheiden het uiterlijk van de Oost-twintse landelijke woning van haars gelijken in West-Twente en Salland.

Van kernen van bewoning kan men alleen spreken bij Noord-Deurningen en Lattrop; Breklenkamp vertoont een volkomen verspreid type van nederzetting; Noord-Deurningen heeft ook nog geen eigenlijke dorpskern weten te ontwikkelen; alleen Lattrop heeft de allures van een kerkdorp aangenomen. Hier kan men het bekende verschijnsel waarnemen, dat stichting van een kerk tot vestiging in haar buurt heeft geleid, het eerst natuurlijk van een smid, een bakker, een herbergier. In het naburige Tilligte heeft men met een soortgelijk geval te doen.

Men bereikt Breklenkamp, zoals gezegd werd, door Noord-Deurningen en Lattrop. Tussen beide in, maar tot Lattrop behorend, liggen rechts van de straat de hoge esgronden, die tot de Bonken-erven behoren en vele meters opglooien. Van de straat af gezien duikt achter de welving van de es slechts even het groenbemoste strodak van een klein boerderijtje op, beschermend overschaduwd door een machtige eik. En waar men de kruising van onze weg met de zijtak naar Tilligte bereikt, is men in het lage ganzenland gekomen. Die dwarsweg is de oude route Ootmarsum—Nordhorn, die Oostwaarts door het Lattropper veld loopt, dan de landsgrens oversteekt en al spoedig de industrierijke grensplaats Nordhorn bereikt. Even Westelijk passeert deze oude verkeersweg de Dinkel over de Postbrugge: de naam wijst op de postroute van Twente naar Bentheim.

Voorbij het kruispunt met de Nordhorne dijk ligt links een drietal boerderijen bij elkaar: Hofstee, Bosman en Scholte Lubberink. De naam van de eerste kan een aanduiding zijn, dat zij gesticht is op de stee of plaats, waar zeer lang geleden de hof van Lattrop, het belangrijkste erf van de boerschap, heeft gelegen; een Scholte is eveneens een belangrijk goed. En rechts van de weg ligt het erf de Tijscholte, dat is de woning van de Scholteboer, waarbij of waarin oudtijds de vergaderingen van de ingezetenen der boerschap werden gehouden, een primitieve gemeenteraad dus. Tij of tie betekent niets anders dan ding of gerecht; dit wijst erop, dat hier oudtijds ook recht werd gesproken. Het woord hangt in betekenis samen met betichten. De boerrichter zat voor en werd bijgestaan door twee bijzitters of assessoren. En wil men nog dieper in de geschiedenis af dalen, dan mag men zeggen, dat de tij in vóórchristelijke tijd de plaats van godenverering was.

Even voorbij de Lattropker kerk met haar dorpskern ligt links van de weg het erf Boomhuis, welks naam wijst op de ligging aan een doorgang in de voormalige landweer. De man, die het Boomhuis bewoonde, moest de slagboom in de landweer bewaken; elders in Noordoost-Twente heet zo iemand de Böämer, de Wächter of de Sluter.

(wordt vervolgd)

W.H. Dingeldein
(uit: Weer en wind, 1943).

aan Lambert Scholten te Breklenkamp

Wel Vriend uw wil en uw behagen
 Dat gij aan mij hebt opgedragen
 Wil ik niet laten onvoldaan
 Maar ach waartoe zal het dan heten
 Dat had ik toch eerst graag geweten
 Eer als ik doe beginnen gaan

Wel Vriend wat wil er dan van worden
 Hoe krijg ik dit voor u in orden
 Om uw te treffen naar den smaak
 En uw naar wensch en welbehagen
 Hier alles regt in voor te dragen
 Ach wist ik toch eens zin en zaak

Ik kan 't mij misschien wel bezinnen
 Maar daarmee wou 'k niet graag beginnen
 Dat wil ik liever laten staan
 Daar wil ik nu maar in berusten
 En vang tansch aan met nieuwe lusten
 'k Wensch dan dat 't uw ter hart zal gaan

Vooreerst wil ik uw nu toewenschen
 Den vree met God en gunst van Menschen
 Dat is toch goed voor iedereen
 Want buiten God en goede Vrinden
 Is toch geen raad en rust te vinden
 Ja buiten hen baart soms gewezen

'k Wensch uw dan toe op al uw wegen
 Den hoogsten sterksten besten zegen
 In al uw wandel weg en werk
 Dat God uw bijstand mag gebieden
 In al hetgeen uw mag geschieden
 'k Wensch dat Hij zij uw paal en perk

Nu Vriend tansch zal ik eens bemerken
 Hoe Voorges Jaar soms duister zwerken
 Rondom ons zweefden heen en weer
 Als men dit toch eens gaat doorgronden
 Daarvoor verstommen onze monden
 Hoe God ons schoonde keer op keer

Och als men eens terug gaat denken
Hoe God ons zijn gena kwam schenken
Waarvoor Hij ons al heeft bewaard
Voor Oorlogsvuur waardoor veel zielen
Zijn opgeofferd en weg vielen
En hier zijn wij ja meest gespaard

Nu nog door Hagel Storm•en Winden
Daardoor deed Hij ook veel verslinden
En wij gedeeltlijk weer bevrijd
Zelfs Pest en Ziekt kwam ook uit breken
Aan Mensch en Vee in vreemde streken
Ja 't was verspreid ver wijd en zigt

Waarom wij van de grote zorgen
Bevrijd zijn is voor ons verborgen
Ik denk 't is Gods Langmoedigheid
Maar Vriend dit mag men wel beseffen
Dat het ons ook wel zoo kan treffen
Dit word uw dus van mij gezeld

De Heer regeert en heeft in handen
Bij ons bij uw en verre Landen
En daarbij alles in zijn Magt
't Is alles in Zijn Raad besloten
Zelfs van den Kleinen tot den Groten
Ja van Geslachte tot Geslacht

Dus zijn wij nu aan Hem wel schuldig
Een dankbaar Hart groot menigvuldig
Voor zijn gena aan ons gedaan
Zijn gunst die Hij ons kwam betonen
Zijn straffen die Hij deed verschonen
Och mogt het ons ter Harte gaan

Voor waarheid mag men wel betuigen
Dat men voor Hem moet bukken buigen
Dan helpt Hij ons in strijd en nood
Hij is 't die ons saam doet bewaren
En ons tot hiertoe heeft doen sparen
Voor eennen onverwagten dood.

Dus moet men allen tot Hem vlugten
En daaglijks om genade zugten
Want sterven moet men al te gaar
Geen Armen kan den dood ontlopen
Geen Rijken met geen geld ontkopen
Wel goeden Vriend dit is wel waar

Welaan 't kan schielijk voor ons komen
Dat men van hier word weggenomen
Al is men Jong en Sterk of Vris
Daar kan men zig niet op verlaten
Ach neen mijn Vriend het kan niet baten
Als hier de tijd verstreken is

Ja als de uur hier kooft van scheiden
Al heeft men dan ook 't groots verblijden
Kan 't heten tansch in dezen nagt
Zal ik de Ziele van uw vragen
Dat is in 's Heeren welbehagen
Dat is in 's Heeren grote kragt

'k Vraag eens hoe kan men toch zoo leven
Dat men niet daaglijks meer doet streven
Om Erfgenaam van Hem te zijn
Ja als de uur des doods zal komen
Dat men dan vrij en zonder schromen
Kon zeggen Heer hier hebt Gij mijn

Voorwaar mijn Vriend wat is ons leven
Zoo wij nu nog int'ronde zweven
Als men dit tog eens regt bezielt
Ja 't is wel bitter te beklagen
Dat men toch zoo zijn beste dagen
Doorbrenge kan int'Werelds niet

'k Vraag kan de wereld in dit leven
Ons hier dan de voldoening geven
Ik antwoord hier dan op van niet
Het kan wel voor een tijldang duren
Voor Jaren Maanden Dagen Uuren
En alle Vreugd word weer verdriet

Ter slot moet ik uw daar aanprijzen
En uw regtstreeks naar Jezus wijzen
Die alles heeft voor ons voldaan
Al die maar vrij tot Hem kooft treden
Met zulken is Hij wel te vreden
Ja Jezus neemt de Zondaars aan

Dit Troostwoord roept Hij toe aan allen
Die op den dwaalweg zijn vervallen
Die brengt Hij op het regte spoor
Hij wil ze leiden en vergeven
Die Hem erkent als Heer der Heeren
Die plaats Hij bij het Englen Koor

Nu Vriend wilt er dan toch naar streven
En uw volkomen overgeven
Aan Hem Hij zal uw wijzen regt
Hoe donker het ook soms mag schijnen
Hij wil uw leiden als de zijnen
Als gij uw aan Zijn voeten legt

Nog zeg ik 't is hier niet te vinden
Niet bij geen Vrinden nog Beminden
't Is mis als men daarop vertrouwd
Als men zich daarop doet verlaten
In stervensuur kan 't ons niets baten
't Is op geen Fondament gebouwt

Welaan mijn Vriend bouwt dus uw muren
Die Eeuwig Eeuwig zullen duren
Op Rotsen die uw nooit vergaan
Ik meen op God en Christus samen
En hierop sluit ik het met Amen
'k Wensch uw dit toe ins'Heeren naam

Dit is geschrefen op den 12 Januari
1867.

(Het originele stuk is in bezit
van Scholten te Breklenkamp.)

Noteert u mij voor een abonnement op 't Onderschoer/het lidmaatschap van Heemkunde Denekamp * voor f.10,-per jaar, met ingang van:.....

Naam :

Geboortedatum :

Straat :

Woonplaats :

Postadres :

Ik wacht met betaling tot ik een accept-girokaart ontvang.

datum:

* eventueel doorhalen wat u niet wenst. (handtekening)

Hebt u opmerkingen wensen of suggesties met betrekking tot de inhoud van 't Onderschoer of heeft u zomaar een vraag op heemkundegebied, dan kunt u daarvoor dit formuliertje uitknippen.

AAN DE REDACTIE VAN 't ONDERSCHOER

.....
.....
.....
.....

afzender:

Naam :

Straat :

Woonplaats/postadres :

BRIEFKAART

postzegel
40 ct.

Aan: HEEMKUNDE DENEKAMP

Diepengoor 16

7591 BW D e n e k a m p

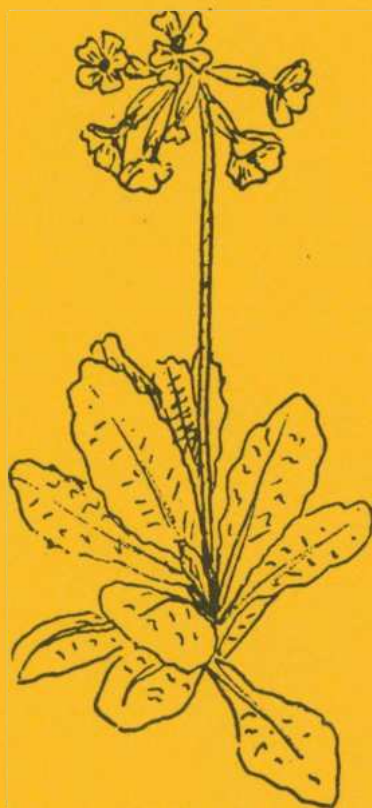
BRIEFKAART

postzegel
40 ct.

Aan: Redactie van 't Onderschoer

Diepengoor 16

7591 BW D e n e k a m p

*Slanke sleutelbloem, een voor-
jaarsjuffer.*